

Egyszerűsített eljárások

Szerző: KELEMENNÉ CSONTOS Laura

Affiliáció: doktorandusz, ELTE Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék

Rovat: Büntető eljárásjog és büntetés-végrehajtási jog

Rovatszerkesztő: HACK Péter, KOÓSNÉ MOHÁCSI Barbara

Lezárás dátuma: 2023.08.01

Idézési javaslat: KELEMENNÉ CSONTOS Laura: „Egyszerűsített eljárások” in JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYÖK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Büntető eljárásjog és büntetés-végrehajtási jog rovat, rovatszerkesztő: HACK Péter, KOÓSNÉ MOHÁCSI Barbara)
<http://ijoten.hu/szocikk/egyszerusített-eljarasok> (2023). Konkrét szöveghelyre való hivatkozáshoz javasoljuk a szövegbeli bekezdésszámok használatát, pl. [8] vagy [12]–[18].

A büntető igazságszolgáltatás egyik legnagyobb kihívása az eljárások elhúzódása, mivel számos esetben a bűncselekmény elkövetéséhez képest több év, kirívóbb esetekben akár egy évtized is eltelik, mire a bíróság az eljárásban ítéletet hoz. Az eljárások elhúzódása miatt lépett fel az a társadalmi igény, amely az eljárások időszerűségét, egyszerűsítését és gyorsítását célozza. Az eljárások egyszerűsítése során szem előtt kell tartani a tisztességes eljárás és jogbiztonság elvét, amely nem sérülhet a gyorsítás miatt. Több nemzetközi egyezmény és uniós jogforrás is tartalmazza az egyszerűsített eljárások bevezetését vagy alkalmazási körének kiszélesítését a büntető igazságszolgáltatás időszerűségének javítása végett. A legismertebb gyorsított eljárás az amerikai vádalku, amelyhez hasonló, vádalkuszerű jogintézmények a legtöbb kontinentális jogrendszert alkalmazó országban is fellelhetők. Az egyszerűsített eljárások palettája igen széles, így nem csupán a vádalku(szerű) jogintézmények tartoznak ehhez a csoporthoz, hanem például a büntetővégzés is, amelyet különböző formában és elnevezéssel számos országban alkalmaznak.

Tartalomjegyzék

1. **Az egyszerűsített eljárások általános bemutatása**
2. **Az egyszerűsített eljárások fogalma**
3. **Legalitás és oportunitás**
4. **Nemzetközi kitekintés**
 - 4.1. Emberi Jogok Európai Egyezménye
 - 4.2. Egyéb nemzetközi jogforrások
 - 4.3. Az Európa Tanács R (87) 18. számú ajánlása
 - 4.3.1. Sommás eljárások, megegyezés és egyszerűsített eljárások (büntetőparancs)
 - 4.3.2. A hagyományos bírósági eljárás egyszerűsítése (guilty plea)
5. **Eltérő modellek**
 - 5.1. Akkuzatórius, inkvizitórius és vegyes rendszerek
 - 5.2. Igazságszolgáltatási szervezetek
6. **Jogtörténeti (dogmatikai) áttekintés: a magyar írott büntető eljárásjog története**
 - 6.1. Büntetővégzés (büntetőparancs)

6.2. Egyezség (lemondás a tárgyalásról)

7. Konkrét jogi megoldások

8. Kritikai elemzés: a különböző egyszerűsítő eljárások alkalmazása

- 8.1. Egyezség
- 8.2. Egyéb egyszerűsítő és gyorsító külön eljárások
- 8.3. Előkészítő ülés

9. JEGYZETEK

1. Az egyszerűsített eljárások általános bemutatása

[1] A büntető igazságszolgáltatás (->[igazságszolgáltatás](#)) egyik legnagyobb kihívása az eljárások elhúzódása, mivel számos esetben a bűncselekmény (->a [bűncselekmény fogalma](#)) elkövetéséhez képest több év, kirívóbb esetekben akár egy évtized is eltelik, mire a bíróság az eljárásban ügydöntő határozatot (->[ítélet](#)) hoz. A büntető eljárás eredményességét, továbbá a büntetési célok – a speciális és a generális prevenció – elérését is veszélyezteti a hosszúra nyúló eljárás, a késedelem. Ebből kifolyólag az eljárások időszerűsége, egyszerűsítése és gyorsítása jogállami (->[jogállamiság](#)) követelmény. Ugyanakkor a büntető eljárások hatékonyságának növelése nem sértheti a jogbiztonság, illetve a tisztességes eljárás elvét (->a [tisztességes eljáráshoz való jog](#)), amely szintén a jogállamiság részét képezi.^[1]

[2] Az egyszerűsített eljárások intézménye *társadalmi funkcióját és hasznát* (->a [jog társadalmi funkciói](#)), tekintve az észszerű időn belüli döntéshozatalt szolgálja. Ehhez a funkcióhoz kapcsolódik a hatékonyság és gyorsaság elve, amely lényegében az anyagi jogi jogszabályban (Magyarországon: [Büntető Törvénykönyv](#)) meghatározott büntetőpolitikai célokat képes indokolatlan késlekedés nélkül és maradéktalanul érvényre juttatni. A [büntető eljárási törvény](#) az állami büntetőhatalom és a polgárok kapcsolatát befolyásolja, hiszen a társadalom elvárását támaszt az állammal szemben a polgárok együttélésének rendjét sértő és veszélyeztető bűnözéssel szembeni fellépésre. Ennek az elvárásnak a szintje országonként/államonként változik és alapvetően növekszik. A társadalom értékfelfogásának megfelelően szem előtt tartandó, hogy a büntető eljárási törvény alapelvei azzal egyezzenek. Ennek megfelelően a fejlett társadalmakban fontos, hogy az állami szervek eljárásában a társadalom tagjai megbízzanak és az eljárás minőségével elégedettek legyenek. Ilyen társadalmi elvárásként jelenik meg a büntető eljárással szemben az igazságszolgáltatás gyorsabb és hatékonyabb működése, mely alapján a büntetőeljárás során igazságos döntések születnek. Az igazságszolgáltatás minősége akkor felel meg a bűnüldözéssel és az ítélkezéssel kapcsolatban megfogalmazott társadalmi elvárásoknak, ha azok a törvény szövegében visszatükröződnek és azokat a jogalkalmazók a törvény alapján megfelelően érvényesíteni tudják. Egy konkrét ország/állam büntető eljárási kódexét a nemzetközi elvárásokon túl nagyban befolyásolják a történelmi, illetve alkotmányos hagyományai, továbbá az aktuális életviszonyai. A modern, fejlett társadalmakban a polgárok a büntető igazságszolgáltatástól gyorsaságot, hatékonyságot és igazságosságot várnak, amely alapvetően befolyásolja a büntető kódexek szellemét, törekszik az egyszerűsége a garanciák megfelelő érvényre juttatása mellett.^[2]

[3] Hazánkban is társadalmi igényként lépett fel a büntetőeljárások hatékonyságának javítása, különös tekintettel az eljárások elhúzódásának megakadályozására. A [2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról](#) rendszerszintű, koncepcionális újítást hozott magával: az eljárás szereplőit a korábbinál aktívabb közreműködésre sarkallja. A jogalkotó igyekezett az eljárásjogi hagyományokat megőrizve korszerűsíteni a büntető eljárásjogi törvényt, melynek egyik új eleme a terhelt beismerésén alapuló egyszerűsített eljárás.^[3]

[4] A jelenleg hatályos büntető eljárási törvény kodifikációját megelőző időszakban a Legfőbb Ügyészség (->ügyészség) által közzétett *statisztikai adatok* alapján a nyomozások átlagos időtartama hosszú volt. 2005 és 2013 között a nyomozások időtartama folyamatosan nőtt: 2005-ben a nyomozások átlagos időtartama 159,2 nap, míg 2013-ban 220,7 nap volt. Ugyanezen időszakban a bírósági eljárások időtartama is növekedett: 2005-ben 369,3 nap, míg 2013-ban 410,7 nap volt az átlag. A statisztikai adatok alapján az is kimutatható volt, hogy a két évnél hosszabban tartó büntetőeljárások száma 2004-ben 21,3% volt, míg 2012-ben 33,7%, azaz összesen 12,4%-kal emelkedett.^[4] Ebből az adatból arra lehet alappal következtetni, hogy a kodifikációt megelőzően a büntetőeljárások egyre inkább elhúzódtak és ebből kifolyólag megalapozott volt az a társadalmi igény, amely az eljárások gyorsítását célozta.

[5] Több nemzetközi egyezmény, illetve európai uniós jogforrás is célként fogalmazza meg, hogy a büntető eljárások (->büntetőeljárás) indokolatlanul ne húzódjának el, szem előtt tartva azt, hogy az egyszerűsítési, illetve gyorsítási igény nem járhat a tisztességes eljárás sérelmével. A nemzetközi sztenderdekből fakadó igényt a legtöbb állam belső szabályozása visszatükrözi és ennek megfelelően különböző eljárási lehetőségeket nyújtanak a büntetőeljárások egyszerűsítésére. Kiemelendő, hogy a legtöbb országban már a nemzetközi szerződések ratifikálása, illetve az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt is voltak ilyen irányú törekvések, így nem újkeletű dolog a büntetőeljárások gyorsítására való törekvés. A nemzetközi, illetve uniós szabályozások nem szabják meg azt, hogy az államok hogyan tegyenek eleget az egyszerűsítési és gyorsítási igényeknek, így az államok különböző megoldásokat részesítenek előnyben, alkalmazkodva az adott szuverén sajátosságaihoz.

[6] Az egyszerűsített eljárások körében a modellek elemzése során különbséget teszünk az inkvizitórius, az akkuzatórius és a vegyes típusú jogrendszerek között, mivel a különböző jogtörténeti hagyományok és az adott közösség így kialakult jogi gondolkodása, illetve tradíciói lényegesen eltérnek egymástól. A téma szempontjából egy másik csoportosítást is fontos kiemelni: Mirjan Damaška két különböző csoportra osztja az igazságszolgáltatási szervezeti modelleket, hierarchikusra, illetve koordinatív jellegűre.^[5]

2. Az egyszerűsített eljárások fogalma

[7] Az egyszerűsített eljárások körébe több, eltérő jogintézményt sorolunk, melyek különböző szempontok alapján alkalmasak a büntetőeljárás egyszerűsítésére, illetve gyorsítására.^[6] Az egyszerűsített eljárásoknak nincsen általánosan elfogadott definíciója, azonban az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (81) 7., R (86) 12. és R (87) 18. számú ajánlásai alapján az alábbi követelményeknek kell megfelelniük:

- észszerű időn belüli elbírálás,
- igazságszolgáltatás igénybevételének megkönnyítése,
- egyszerűbb, gyorsabb, költséghatékonyabb eljárások,
- hatékony igazságszolgáltatás,
- garanciális elemek megtartása,
- diszkrecionális vádelv.

[8] A követelmények mellett az R (87) 18. számú ajánlás (Ajánlás) az eljárások egyszerűsítésének és gyorsításának módjaira is javaslatot tett, melynek egyik lehetősége az egyszerűsített eljárások bevezetése:

- bíróságon kívüli megegyezés lehetősége,
- sommás eljárás,
- egyszerűsített eljárások és
- hagyományos bírósági eljárás egyszerűsítése.

[9] A magyar büntető eljárásjog menetét az általános, vagy más néven rendes eljárásra, továbbá külön eljárásokra osztjuk aszerint, hogy az eljárás során felmerül-e olyan alanyi, tárgyi vagy

egyszerűsítési körülmény, amely speciális, külön eljárási szabályozást igényel. A külön eljárások egy része kifejezetten azzal a céllal került eltérő szabályozásra a rendes eljáráshoz képest, hogy ezzel a büntetőeljárás menetét gyorsítsák.

[10] A gyorsítással kapcsolatban felmerülő aggályok ellentételezéseiképpen a külön eljárások többlet garanciákat tartalmaznak, így például védőkötelesek (->[védő](#)). A jogalkotó kategorikusan meghatározza az egyszerűsítés feltételeit annak érdekében, hogy a jogállami garanciák, így a tisztességes eljárás elve indokolatlanul ne sérüljenek. A hazai büntető eljárásjogban az egyszerűsítő külön eljárások közé soroljuk

- a bíróság elé állítást,
- a büntetővégzést,
- az egyezséget,
- tágabb körben az ügynevezett *in absentia* (távollévő terhelt, külföldön tartózkodó terhelt, biztosíték letétbe helyezésével folyó eljárás) eljárásokat és
- a határozattal kapcsolatos bűncselekmények esetén lefolytatandó külön eljárást.

A tágabb körű egyszerűsítő külön eljárások nem csupán a gyorsítási cél miatt kerültek külön szabályozásra az általános perrendhez képest, hanem a különleges alanyi, illetve tárgyi jellemzőik is indokolják a speciális szabályozást.

[11] A magyar büntetőeljárásjogban, a külön eljárási szabályozáson túl, az általános eljárás keretén belül is találunk egyszerűsítő elemeket, így *a nyomozás során* az együtműködő terhelt, a közvetítői eljárás, a feltételes ügyészi felfüggesztés, az egyezség megkötése és az ügyészi intézkedés kilátásba helyezés jogintézményét, míg *a bírói szakasz során* az előkészítő ülést.

[12] Nincs ez másképp más, kontinentális alapokra (->[kontinentális jogrendszerek](#)) helyezkedő, külföldi jogrendszerekben sem: például Németországban, Franciaországban, Ausztriában, Lengyelországban, illetve Olaszországban is kettéválik az eljárás menete, amennyiben a rendes eljáráshoz képest a büntetőeljárási törvényben szabályozott egyszerűsítő külön eljárást kell alkalmazni, továbbá a rendes büntető perrendtartáson belül is találunk egyszerűsítő, illetve gyorsító jogintézményeket.^[7]

3. Legalitás és opportunitás

[13] A *legalitás*, azaz törvényesség elve alatt azt értjük, hogy a bűncselekményeket az erre hivatott szervek derítsék fel és biztosítsák a büntető törvények alkalmazását (->[a legalitás elve](#)). A legalitás elve a [Büntető Törvénykönyv](#) Különös Részéből vezethető le, hiszen minden egyes bűncselekménynél kimondja, hogy annak elkövetőjét a törvény büntetni rendeli.^[8]

[14] Az *officialitás* elve alapján a fenti tevékenység – azaz az eljárás megindítása és hivatalbóli lefolytatása – a hatóságok feladata.

[15] Mind a legalitás, mind az officialitás megenged kivételeket. A legalitás alól kivétel például a kegyelem, az officialitás alól pedig például a magánindítványhoz kötött bűncselekmények köre. Bárd Károly szerint^[9] a legalitás elve a bűnüldöző hatóságok számára parancs, tehát a büntető igény érvényesítésének kötelezettségét jelenti. Ezzel szemben a hivatalból való eljárás jogosultság, mivel felhatalmazza a hatóságokat arra, hogy bűncselekmény esetén büntetőeljárást indítsanak és lefolytassák azt.

[16] Az *opportunitás* elve a nyomozási szakasz során – mellőzve a legalitást – célszerűségi okokat helyez előtérbe, mely alapján a büntetőjogi felelősségre vonás a törvényben meghatározott esetekben elkerülhető, szem előtt tartva a haszonelvet.

[17] Az opportunitás elvének bevezetését vagy kiterjesztését szorgalmazta az Ajánlás, a tagállamok történelmi fejlődése és alkotmányos hagyományainak figyelembevétele mellett. Magyarország hagyományosan a legalitás talajára helyezkedik, továbbá a legalitás elvét előnyben részesítő államok

közé sorolható Németország, Ausztria vagy Olaszország is. Az Ajánlás azon tagállamok esetében, melyek elsődlegesen a legalitás elvét érvényesítik, az opportunitás elvével azonos célú intézkedéseket fogalmazott meg. E körben nevesítette egyrészt az olyan ügyek számának növelését, amelyekben a büntetőeljárás leállítása feltételhez kötött, illetve a törvényi lehetőséget arra, hogy a bíró az eljárásokat feltételhez kötve felfüggeszse vagy megszüntesse.

[18] Az Ajánlás a vádemelésről lemondást nevezte meg az opportunitás eszközeként, amelyről célszerűségi okból le lehet mondani vagy ezzel összefüggésben az eljárást meg lehet szüntetni, amennyiben ennek feltételei törvényben meghatározottak. Ezen alapelv abban az esetben alkalmazható, ha a vádhatóságnak a bűnösségre megfelelő mennyiségű bizonyíték áll a rendelkezésére, és ha például a közérdek így kívánja. Az elv alkalmazása során valamennyi hatóságnak tekintettel kell lennie az adott ország jogrendszere szerint az állampolgárok törvény előtti egyenlőségére és a büntető igazságszolgáltatás egyéniesítésére, így különösen a bűncselekmény súlyára, természetére, körülményeire és következményeire, a gyanúsított személyiségére, a bíróság által kiszabható várható büntetésre, az elítélés hatására a gyanúsítottra és a sértett helyzetére.

[19] Az Ajánlás az opportunitás alkalmazása körében két módot határoz meg. Az opportunitás alkalmazása történhet figyelmeztetéssel, megrovással, súlyos megrovással vagy a gyanúsítottnak előírt feltételek (például magatartási szabályok, pénzösszeg megfizetése, sértett kártalanítása, próbára bocsátás) betartásával együttesen. Feltételhez kötött megszüntetés esetén a gyanúsított kényszer nélküli, szabad beleegyezését is meg kell szerezni, melynek hiánya főszabály szerint az eljárás folytatásához vezet. A beleegyezésnek nem kell kifejezettnek lennie, az megnyilvánulhat az együttes feltételek között felsoroltak valamelyikének teljesítésével is (például magatartási szabály). Amennyiben a megszüntetésre az eljárás megindításáról való lemondás egyszerű formájában kerül sor, a gyanúsítottat nem kell értesíteni.

[20] Az eljárás szüneteltetése történhet időlegesen, a büntetőeljárás elévüléséig vagy pedig véglegesen. Amennyiben feltétellel együtt szűnik meg az eljárás, a szüneteltetés is véglegessé válik, feltéve, hogy az érintett a feltételben meghatározott kötelezettségnek eleget tett.

[21] Az Ajánlás fontos garanciális szabályként fogalmazza meg, hogy az e körben hozott határozat csak akkor tekinthető a bírósági határozattal azonosnak, ha a feltételezett elkövető elismerte a bűnösségét. Ebben az esetben lehet az általános szabályok szerint eljárni és például a bűnügyi nyilvántartásba bejegyezni.

[22] Az eljárást megszüntető határozatot lehetőség szerint a feljelentővel is közölni kell. A sértett részére pedig biztosítani kell, hogy a bűncselekmény által okozott jogsérelmet saját maga polgári vagy büntetőbíróság előtt érvényesíthesse.

4. Nemzetközi kitekintés

[23] Az Európa Tanács 1981-ben az opportunitás bevezetése mellett szorgalmazta a sommás eljárásokat, a bíróságon kívüli megegyezést és az egyszerűsített eljárásokat, továbbá a bírósági eljárások egyszerűsítését. Az Ajánlás indokolása mind az [Emberi Jogok Európai Egyezményében](#) (EJEE), mind a [Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmányában](#) (Egyezségokmány) lefektetett gyors ítélelhozatali célra kitér.

[24] A *tisztességes eljárás* (-> [a tisztességes eljáráshoz való jog](#)) egyik követelménye az észszerű időn belüli tárgyalás, illetve az, hogy a terhelt nem tartható huzamos időn keresztül a bűnösség gyanúja alatt, különösen, ha letartóztatás hatálya alatt áll. Az elhúzódó eljárás érinti a sértett helyzetét, illetve a rendelkezésre álló bizonyítékok minőségét is, továbbá a büntetés és a bűncselekmény elkövetése elválik és az eljárás költségei is növekednek. A túlzott késedelem a büntető igazságszolgáltatásba vetett hit megrendüléséhez vezet, és zavarhatja az igazságszolgáltatás megfelelő működését. Ezzel szembe állítva az Ajánlás arra is felhívja a figyelmet, hogy az ügyek gyors és hatékony eljárásban való elbírálása során az igazság felderítése elmaradhat, és árthat az igazságszolgáltatás eszméjének. A

bűnösség meggyőző erejű bizonyítása szükséges minden esetben az elítéléshez és a büntetés végrehajtásához, illetve a vádlottnak biztosítani kell az [EJEE](#)-ben lefektetett minimális jogokat.

[25] Az Ajánlás elkészítését megelőzte az Európa Tanács bűnügyi problémákkal foglalkozó európai bizottságának (CDPC) vizsgálata, mivel megbízott egy szűk körű bizottságot (PC-R-PS), amelynek tagjai az egyszerűsített és sommás büntetőeljárásokkal foglalkoztak, hogy vizsgálják meg a tagállamokban a büntetőeljárások akkori helyzetét, és ez alapján tanulmányozzák a büntetőeljárások tartamának csökkentésére szolgáló intézkedések bevezetésének lehetőségét, tekintettel az [EJEE 5. és 6. cikkeire](#), az [Egyezségokmány 14. cikkére](#), az Európa Tanács igazságügyminisztereinek 1981 szeptemberében Montreux-ban tartott informális találkozásának következtetéseire, a CDPC e témakörben végzett korábbi tevékenységére R (80) 11. számú ajánlás az előzetes letartóztatásról, R (68) 25. számú ajánlás a csekély súlyú közlekedési bűncselekmények egyszerűsítéséről). A PC-R-PS bizottság munkáját 1982 és 1987 között J. M. Morenilla (Spanyolország) vezette és D. W. Batchelor (Egyesült Királyság) segítette. A bizottság kérdőívet küldött a tagállamoknak és a kérdőív alapján beérkezett válaszok, illetve a bizottságban folytatott viták (összesen tíz találkozót tartottak) alapján készült el a büntetőeljárás egyszerűsítéséről szóló ajánlás- és indoklás-tervezet.^[10]

[26] Az Ajánlás-tervezet preambuluma magyarázata rávilágít arra, hogy a bűnözés mértéke – az Ajánlás előkészítésének időszakában – megnövekedett Nyugat-Európa országaiban a népesség növekedése, az iparosítás és a fogyasztói társadalom kialakulása, továbbá a szociális jólét, az egészség, a biztonság, a fogyasztók és a környezet védelme érdekében alkalmazott büntető szankciók miatt. A hagyományos eljárási rendszer terheinek növekedése mögött az állt, hogy az ilyen típusú bűncselekmények közül sok ugyanolyan elbírálás alá esett, mint a hagyományos bűncselekmények és a feldolgozására nem volt felkészülve a rendszer. Ezt tovább fokozta az, hogy a büntető igazságszolgáltatás forrásainak növekedése nem követte a megoldandó ügyek számát – a megnövekedett bűncselekmény számhoz a törvényhozás még nem volt kész alkalmazkodni –, és az új típusú bűnözés komplexitása, így különösen a szervezett nemzetközi bűnözés, a tiltott kábítószer kereskedelem, valamint a szakértői vizsgálatot igénylő gazdasági bűnözés. Ezen körülmények együttesen vezettek az eljárások késedelméhez, melynek javítására készült el az Európa Tanács Ajánlása.

[27] Az Ajánlás-tervezet preambuluma arra a következtetésre jutott, hogy a hagyományos büntető eljárásokban a késedelmét gyakran az okozza, hogy a bizonyítékok kétszeres vizsgálat alá esnek a rendőrség és az igazságügyi hatóság (ítélőbíróság) által, ami a csekélyebb súlyú ügyekben szükségtelen.

4.1. Emberi Jogok Európai Egyezménye

[28] Az [EJEE 5. és 6. cikkében](#) szereplő követelményeket a büntető eljárás egyszerűsítése és gyorsítása során is figyelembe kell venni.^[11] Az [EJEE 5. cikke](#) tartalmazza a szabadsághoz és biztonsághoz való jogot, amely alapján szabadságelvontásra csak törvényben meghatározott okból, csak törvényben meghatározott eljárás útján van lehetőség. Az [5. cikk 3. pontja](#) releváns az egyszerűsített eljárások gyorsítási funkcióját tekintve, miszerint a letartóztatott vagy őrizetbe vett személynek joga van arra, hogy észszerű időhatáron belül tárgyalást tartsanak ügyében vagy a tárgyalásig szabadlábra helyezték. Az 5. cikkben megjelenő észszerű idő követelménye rövidebb időintervallumot jelent, mint az [EJEE 6. cikkében](#) szereplő észszerű idő, mivel az 5. cikk 3. pontja a 6. cikkhez képest többlet tartalommal rendelkezik: azon személyekre vonatkozik, akik nem csupán büntető eljárás hatálya alatt állnak, hanem személyi szabadságuktól is megfosztásra kerültek.

[29] Az [EJEE 6. cikke](#) a tisztességes tárgyaláshoz (eljáráshoz) való jogról szól, annak elemeit részletesen szabályozza. A [6. cikk 1. pont](#) alapján mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.

[30] Az EJE sérelme esetén a panaszos az Emberi Jogok Európai Bíróságához (EJEB) fordulhat, amely Strasbourgban székel. Az EJEB létrejötté óta megállapított jogsértések mintegy felét az [EJE 6. cikke](#) szerinti tisztességes tárgyaláshoz és észszerű időn belüli határozathozatalhoz fűződő jogok sérelme képezte. Az EJEB által feltárt összes jogsértés 58%-a az EJE 6. cikkével (méltányos eljárás) vagy az [1. jegyzőkönyv 1. cikkével](#) (tulajdon védelme) függ össze.^[12]

[31] Az észszerű idő tartama pontosan nem meghatározható, az esetenként és ügyenként eltérő, és számos tényezőtől, körülménytől függ, így például az ügy bonyolultságától, az elbírálás egyedi körülményeitől, a bizonyítás terjedelmétől, a bíróságok infrastruktúrájától, a felek pervitelétől, illetve a terhelt (->[terhelt](#)) eljárás elhúzására alkalmas cselekményeitől (például szökés) is.^[13]

[32] A *strasbourgi gyakorlatból* a témakör szempontjából fontos, ún. vezető ítélet (*pilot judgement*: eljárási forma, tömegesen benyújtott panaszok esetén kiemelt ügyek) az EJEB 48322/12. számú *Gazsó v. Hungary* ügyben hozott döntése, amely 2015. október 16-án emelkedett jogerőre. Az ítélet lényegében azért marasztalta el Magyarországot, mert a magyar jogrendszer nem biztosított megfelelő jogorvoslati fórumot az észszerű időn túli eljárások esetére és ezzel összefüggésben megfelelő elégtételre sem volt lehetőség. A bíróság ítéletében kötelezte Magyarországot arra, hogy egy éven belül alakítsa át a jogorvoslati rendszerét az EJE-nek megfelelően: egyrészt a folyamatban lévő eljárások gyorsításával (ezzel megelőzve a jogsérelmet), másrészt a bekövetkezett jogsérelem esetén a megfelelő jogorvoslati fórum kialakításával. Az ítéletet két, korábbi, hasonló jellegű és tartalmú ítélet előzte meg 1997-ben és 2014-ben, amelyekben az EJEB szintén az EJE sérelmét állapította meg.^[14] A jelenleg hatályos [büntetőeljárás törvény](#) – egyezően a hatályos polgári-, illetve közigazgatási eljárási kódexekkel – az eljárás elhúzódásának elkerülését célozza.

4.2. Egyéb nemzetközi jogforrások

[33] A Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmányának^[15] [14.3. cikke](#) az észszerű idő követelményén belül a részletszabályokat tartalmaz. Az mindenkinek teljes és egyenlő joga van ellene emelt vád elbírálásakor legalább a következő biztosítékokra:

- a legrövidebb határidőn belül egy általa értett nyelven részletesen tájékoztassák az ellene emelt vád természetéről és okáról;
- megfelelő idővel és lehetőséggel rendelkezzen védelme előkészítésére és az általa választott védővel való érintkezésre;
- *indokolatlan késedelem nélkül* tárgyalják az ügyét.

[34] Az [Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke](#) is külön nevesíti az észszerű időn belüli tárgyaláshoz való jogot:

Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz.

Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül tárgyalja. Mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselő igénybevételéhez.

Azoknak, akik nem rendelkeznek elégséges pénzeszközökkel, költségmentességet kell biztosítani, amennyiben az igazságszolgáltatás hatékony igénybevételéhez erre szükség van.^[16]

4.3. Az Európa Tanács R (87) 18. számú ajánlása

[35] Az Ajánlás a fentiekben ismertetett követelményeken és módszereken túl további részletszabályokat is tartalmaz mind az opportunitás elvének alkalmazása (lásd 3. pont), mind a sommás, a megegyezési és az egyszerűsítő eljárások, mind a hagyományos bírósági eljárások egyszerűsítése körében.

4.3.1. Sommás eljárások, megegyezés és egyszerűsített eljárások (büntetőparancs)

[36] Az Ajánlás második pontja a sommás eljárások, bíróságon kívüli megegyezés és az egyszerűsített eljárások alkalmazására tesz javaslatot. A *sommás eljárásokkal* kapcsolatban a dekriminalizációt és jellegük szerint csekély súlyú bűncselekményeket elválasztja a megegyezéstől és az alábbi szabályokat alkotja:

1. A tömegesen elkövetett, csekély súlyú bűncselekményekkel kapcsolatban a jogalkotó tegyen lépéseket a dekriminalizálásra, amennyiben a jogrendszer megkülönbözteti a közigazgatási és büntetőjogi bűncselekményeket.
2. A bírák közreműködését nem igénylő sommás eljárások bevezetése vagy írásbeli eljárás azokra a bűncselekményekre, amelyekben a ténybeli elemek megelőzik a morális elemeket.
3. Sommás eljárás során fizikai kényszerítő intézkedést, így különösen letartóztatást nem lehet elrendelni.
4. Az Ajánlás főként a vagyoni jellegű intézkedéseket írja elő, törvényben megállapított mértékkel vagy átalánydíjjal, amely a helyszínen is kiszabásra kerülhet és akár hallgatólagosan is tudomásul lehet venni. Teljesítés esetén a javaslat elfogadásának ki kell zárnia ugyanazon tények miatti valamennyi büntetőeljárást (-> *ne bis in idem*) és ezen eljárásnak fenn kell tartania a jogot a gyanúsított számára, hogy ügyét bíróság elé vihesse.

[37] A *dekriminalizáció* elve azokra a csekély súlyú, gyakran előforduló és ismétlődő bűncselekményekre vonatkozik, amelyek a büntetőperek jelentős részét alkotják, így például a közlekedési bűncselekmények. A dekriminalizáció következtében a közigazgatási hatóságok is eljárhatnak a büntetőhatóságok helyett ezen bűncselekmények egy részében, amely gyorsabb, kevésbé formális és kevésbé megbélyegző, mint a büntetőeljárás.^[17] Az Ajánlás kiemeli, hogy már több tagállamban alkalmazzák a sommás eljárásokat, különösen a közlekedés területén.

[38] Az Európa Tanács a *megegyezési eljárásokkal* kapcsolatban további alapelveket fogalmazott meg, szem előtt tartva a tagállamok alkotmányos hagyományait, különösen a csekély súlyú bűncselekmények esetén:

1. A megegyezés feltételeit törvényben kell szabályozni, így különösen a) a megegyezés eljárási díjának az állam, vagy közhasznú-, avagy jótékonyági intézmény részére történő megfizetését; b) a bűncselekményből származó javak vagy haszon visszajuttatását és a c) a sértett részére megfelelő kártérítést.
2. Szintén törvényi szabályozást igényel az érintett hatóságok hatásköre, valamint a bűncselekmények körét, továbbá a hatóságot fel kell jogosítani arra, hogy a gyanúsított javára módosíthassa javaslatát a gyanúsított esetleges kifogásai esetén.
3. A hatóságnak meg kell határoznia a megegyezésekhez folyamodás körülményeit, és irányelveket kell megállapítania, valamint a megegyezési eljárásban fizetendő összegeket táblázatba kell foglalnia abból a célból, hogy a törvény előtti egyenlőség alapelvét betartsák.
4. A gyanúsított szabadon dönthet a megegyezés elfogadásáról vagy visszautasításáról.
5. A megegyezés elfogadása kizárja a büntetőeljárás lefolytatását, amennyiben a gyanúsított az ajánlott feltételeket teljesíti.
6. A hatóság évente jelentést tesz közzé a megegyezésre vonatkozó jogai gyakorlásáról, a gyanúsítottak névtelenségének megőrzésével.

[39] Az Ajánlás indokolása kitért arra is, hogy a megegyezés főszabály szerint az ügyész, vagy más illetékes hatóság és az elkövető közötti megállapodás, amelyben a hatóság kötelezettséget vállal

a büntetőeljárás megszüntetésére, amennyiben az eljárás során meghatározott feltételek teljesülnek, így például a pénzbírságot megfizetik vagy az áldozatot kártalanítják (->[kártalanítás](#)). A megegyezéssel eljárás általában csekély súlyú bűncselekményeknél fordul elő.

[40] Az Ajánlásban foglalt megegyezés nem azonos a magyar egyezséggel, illetve más hasonló elnevezésű nemzetközi példákkal (például a német *Verständigung*), mivel az egyezés nem csupán csekély súlyú bűncselekményekre alkalmazható, előkészítő ülésre és akár tárgyalás tartására is sor kerül, továbbá az eljárás bírói ellenőrzésnek is alá van vetve.^[18] Az Ajánlás a megegyezéssel eljárásra példaként Hollandiát említi, ahol a *transactie* nevű eljárást a hat hónapi szabadságvesztésnél kevesebb büntetendő ügyekben sikeresen alkalmazzák, jellemzően olyan ügyekben, amelyekben pénzbírság várható.

[41] Az Ajánlás az *egyszerűsített eljárásokat* a körülményeknél fogva kisebb jelentőségű ügyekre korlátozza és alapvetően a büntetőparancs (hazánkban jelenleg büntetővégzésként, Németországban *Strafbefehl*-ként ismert) jogintézményt mutatja be példaként. Az egyszerűsített eljárás írásbeli eljárás, melyet bírói hatóság folytat le, tárgyalás tartása nélkül, így nincs bizonyításfelvétel sem, továbbá az ilyen eljárásban született határozat ítélet hatályú, amely bekerül a bűnügyi nyilvántartásba.

[42] Az Ajánlás a *büntetőparanccsal* kapcsolatban az alábbi javaslatokat teszi:

1. A kisebb jelentőségű ügyekben, amelyekben a tények és az elkövető személye biztosnak tűnnek, egyszerűsített eljárásnak van helye, azaz nem kell a tárgyalási szakaszt megtartani, hanem a bíróság írásbeli eljárás során ítélettel egyenértékű határozatot hozhat, mint például a büntetőparancs.
2. A büntetőparancsban tartalmaznia kell a vádlott megfelelő tájékoztatásához szükséges elemeket, így a határozat elfogadása következményeiről szólókat, illetve megfelelő időt kell biztosítani a részére ahhoz, hogy jogi tanácsot igénybe vehessen.
3. A büntetőparancs útján kiszabható szankciók körét korlátozni kell a vagyoni jellegű szankciókra és jogoktól eltiltásra, kizárva bármiféle szabadságtól megfosztó büntetést.
4. A vádlott beleegyezése a büntetőparancs alkalmazásához kifejezett vagy hallgatólagos is lehet, és ezt a parancsot a rendes eljárásban kihirdetett ítélettel egyenértékűvé teszi, valamennyi jogkövetkezményével együtt (a *ne bis in idem* elvének érvényesülése, a kikényszeríthetőség lehetősége, a bűnügyi nyilvántartásba történő felvétel).
5. A vádlott indokolás nélkül ellentmondhat a büntetőparancsban, amely a parancs megsemmisítését és a rendes eljárás lefolytatását vonja maga után a súlyosítási tilalom (->[jogorvoslati rendszer, súlyosítási tilalom](#)) alkalmazása nélkül.
6. A tárgyalásról lemondás független a büntetőparancstól, ha a terhelt az eljáró hatóság támogatásával alternatív büntetés kiszabását kéri, feltéve, hogy az ügyész nem ellenzi ezt az eljárást, és a bíró alkalmasnak találja ilyen kérelem teljesítését.

4.3.2. A hagyományos bírósági eljárás egyszerűsítése (guilty plea)

[43] A *guilty plea*-re az Ajánlás a harmadik pontban tér ki az előzetes vizsgálat kérdésével összefüggésben. Az előzetes vizsgálatban azt a javaslatot teszi, hogy azt olyan ügyekre korlátozzák, amelyekben az szükséges az ügy megoldásához, illetve a vádlottak bűnösségének vagy ártatlanságának megállapításához. Amennyiben nem szükséges az előzetes vizsgálat, az ügyet közvetlenül az ítéldbíró elé kell terjeszteni, azaz, ha az ügy súlya és bonyolultsága nem teszi szükségessé a vizsgálatot, akkor ezt meg lehet spórolni. E körben tesz javaslatot az Ajánlás arra, hogy azokban a tagállamokban, amelyekben az alkotmányos és jogi hagyományok megengedik, akár a bűnösség beismerését, a *guilty plea*-t is be lehet vezetni, amely a nyomozati szakasz felgyorsulását eredményezheti. A *guilty plea* keretében a vádlott már az eljárás korai szakaszában bíróság elé kerül, hogy nyilatkozzon a bűnössége beismeréséről vagy tagadásáról az ellene felhozott vádakban. Az ilyen vagy ehhez hasonló eljárások esetén a

bíróságnak hatáskörrel kell rendelkeznie arra, hogy mellőzze a nyomozati szakaszt és nyomban rátérjen a büntetés kiszabási körülmények vizsgálatára, illetve szükség esetén a kártérítésre. A *guilty plea* keretében a bíróság szélesebb körű büntetési rendszert alkalmazhat, mint a büntetőparancsnál, így akár szabadságvesztés kiszabására is sor kerülhet.

[44] Az Ajánlás az előzetes vizsgálat, illetve bűnösség beismerését követően főként alaki javaslatokat tesz a tárgyalással, illetve a tárgyalási jegyzőkönyvekkel és a bírói határozatok egyszerűsített kihirdetésével kapcsolatban szorgalmazza:

- az ügyek egyesítését ugyanazon vádlott büntetőügyeiben,
- a szükségtelen formáság elkerülését a tárgyalások során,
- a távollétes eljárásokat,
- az ítéletek előre meghatározott határidőkön belüli kihirdetését,
- ha a vádlott letartóztatásban van, a rövidített jegyzőkönyv készítését meghatározott esetekben,
- a bírósági határozat írásba foglalási kötelezettségének lazítását,
- az ítéletek kihirdetésére vonatkozó szabályok enyhítését és
- a határozatok kézbesítésének egyszerűsítését.

[45] Az Ajánlás utolsó alpontként az ítéldbírók összetételét és szakosodását szabályozza, minimalizálva a tanács tagjainak számát és előnyben részesítve az egyesbíráskodást, továbbá az esküdtszéki tárgyalás alkalmazását a súlyos bűncselekményre szorítja. Mindkét esetben a szavazás során az egyszerű vagy minősített többséget írja elő, szemben az egyhangúsággal. Összetettebb ügyekben támogatja a gyakorlattal rendelkező tisztviselők és bírák alkalmazását, például gazdasági bűncselekmények esetén, az ügyért felelős nyomozó, vizsgáló és bírói hatóságok felállítását, illetve a szakértők közreműködését, növelve ezzel a bűnözés technikai szervezettségével szemben történő fellépést.

5. Eltérő modellek

[46] Ahogy már a legalitásról és opportunitásról szóló fejezetben említettem, az Ajánlás a tagállamok különböző alkotmányos és jogi tradícióira is kitér, hiszen vannak olyan tagállamok, amelyek az opportunitás elvét alkalmazzák, így a büntetőeljárás megindításáról a döntést a bíróság vagy ügyészség hozza meg, illetve vannak olyan tagállamok is, amelyek a kötelező vádelvet alkalmazzák, így a büntetőeljárás megindításáról vagy folytatásáról a bűnüldöző hatóság dönt. Napjainkra a kötelező vádelvet alkalmazó tagállamok jogrendszere is elmozdult az opportunitás irányába és ennek megfelelően engedményeket tesznek a büntető eljárások hatékonysága érdekében.

5.1. Akkuzatórius, inkvizitórius és vegyes rendszerek

[47] A büntető igazságszolgáltatási rendszereket hagyományosan akkuzatórius, inkvizitórius, illetve vegyes rendszerre osztjuk, amelyek az angolszász, illetve kontinentális típusú igazságszolgáltatási rendszerekkel párhuzamba állíthatók, különösen a tárgyalási rendszert tekintve (->a [jogrendszerek osztályozása](#)). Napjainkra nem létezik tisztán akkuzatórius vagy tisztán inkvizitórius igazságszolgáltatási rendszer, mivel a két rendszer között a jogfejlődés során közeledés tapasztalható. A magyar jogrendszer hagyományosan inkvizitórius, míg az amerikai igazságszolgáltatás tradicionálisan akkuzatórius rendszerű.

[48] A felosztás a francia Adhemar Esmein 1913-ban megjelent *A History of Continental Criminal Procedure with Special Reference to France* c. munkájából származik, amelyben a büntetőeljárások jellemző általános tulajdonságait csoportosította. A három rendszer történeti sorrendjét tekintve először az akkuzatórius, majd az inkvizitórius és végül a vegyes rendszer alakult ki.^[19]

[49] Az *akkuzatórius* rendszerben az eljárás az alaki igazság keresését célozza, azaz megelégszik a

rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható igazsággal és nem foglalkozik azzal, hogy mi történt valójában, mi a valóság. Az eljárás kérelemre indul és az eljárás előkészítése relatíve rövid, a bizonyítékok összegyűjtésére összpontosít, amelyeket a tárgyalási szakaszban használnak fel. Az eljárás nyilvános, szóbeli és közvetlen és a bizonyítási rendszer szabad, nincsenek megkötések. A bíró az eljárása során passzív szerepet kap, feladata az eljárás felügyelete, azonban rendelkezési joga nincs, mivel az a feleket illeti. Az eljárás során a fellebbezési jog kizárt vagy korlátozott. A bíróság felépítése egyszintű és az eljárási szerepek felcserélhetők (vád, védelem, ítélezés). Az akkuzatórius rendszer további jellemzője a laikus bírászkodás.

[50] Az *inkvizitórius* rendszer lényege a nyomozás és az eljárás az anyagi igazság elérésére, a tényállás valósághű felderítésére irányul. Az eljárás hivatalból indul és szorosan egymásra épülő szakaszokból áll. Az eljárás titkos, írásbeli és nem közvetlen. A bizonyítási rendszer formális és a bíró aktív, rendelkezési joggal bíró közreműködője az eljárásnak. A bíróság rendszere hierarchikusan felépített, továbbá az eljárás során fellebbezésnek van helye. Az inkvizitórius rendszerben nem jellemző a laikus bírászkodás.

[51] A vegyes rendszerben a két rendszer közeledése során az eljárási célokat tekintve, azaz az igazság felfogásával kapcsolatban alapvetően nem következett be változás, mivel a hagyományosan akkuzatórius rendszert alkalmazó államok továbbra is megelégszenek az alaki igazsággal, míg az inkvizitórius rendszert előnyben részesítők alapvetően az anyagi igazságra törekszenek, olykor engedményt téve a másik irányba (például a hazai jogalkalmazásban az egyezség vagy az előkészítő ülésen történő beismerés).

[52] A két rendszer közötti további alapvető különbség, az eljárások folyamata sem változott, mivel az inkvizitórius rendszerre épülő berendezkedésben főszabály szerint a mai napig az eljárási szakaszok egymásra épülése a jellemző.^[20] Ide sorolható a bíró szerepének különbözősége is, amely alapjaiban véve szintén nem változott, minimális eltolódás érzékelhető a két szisztéma között.

[53] Ugyanakkor a két rendszer közeledésének eredményeként mára már akkuzatórius jegyek érvényesülnek az inkvizitórius eljárás során is, mivel a tárgyalási szakasz szóbeli, nyilvános és közvetlen, néhány korlátozástól eltekintve. A nyomozás során továbbra is jellemző az írásbeliség, a titkosság és a közvetlenség hiánya is. További átfedés figyelhető meg a bizonyítás kapcsán, mivel az inkvizitórius rendszerben is a szabad bizonyítás nyert teret, néhány korlátozással, melyeket az akkuzatórius rendszer is ismer (például ezüstitálca elve, mérgezett fa gyümölcsének elve).

[54] Az akkuzatórius rendszerben napjainkra nem jellemző az eljárási funkciók felcserélhetősége. Az inkvizitórius jegyeket hordozó jogrendszerekben a bírászkodás során laikus elemek részvétele továbbra is kevésbé jellemző, viszont az akkuzatórius rendszerben továbbra is él.

[55] Az igazság felfogásán túl a két rendszer közötti fontos közeledés a felek rendelkezési jogának változása is, mivel az inkvizitórius alapokat alkalmazó jogrendszerekben is megjelentek olyan elemek (például egyezség, előkészítő ülésen történő beismerés), melyek alkalmazásával a felek is befolyásolni tudják az eljárás kimenetelét, befejezését, amellyel párhuzamosan az ügyész diszkrecionális jogköre is szélesedett.^[21]

5.2. Igazságszolgáltatási szervezetek

[56] Mirjan Damaška a *Structures of Authority and Comparative Criminal Procedure* c. munkájában^[22] az igazságszolgáltatási szervezeteket hierarchikus, illetve koordinatív típusokra osztotta, amely az akkuzatórius és inkvizitórius megkülönböztetéstől eltérő csoportosítás. A horvát származású amerikai jogtudós igazságszolgáltatási szervezetek felosztására vonatkozó elméletének újdonsága abban rejlett, hogy a tagolást a második világháborút követő társadalmi berendezkedések jellemzőihez kötötte. A hierarchikus, illetve koordinatív tagolás az államhatalom centralizált vagy decentralizált modelljére épül.^[23]

[57] A *hierarchikus jellegű* igazságszolgáltatás egyik legfőbb jellemvonása az, hogy az államhatalom kizárólagosságát helyezi előtérbe. Az állam, mint a bűnüldözésre feljogosított szerv, az egyetlen igazságszolgáltató szerv is. Ebből következően a vád közfunkció, amelyet az ügyészség képvisel és az eljárás célja az igazság megállapítása. A döntésekben a jogalkalmazónak bizonyosságra kell törekednie, amelynek eléréséhez az állam egységes kriminálpolitikát alakított ki. Az állam az igazságszolgáltatás rendszerét központosította és bizonyos jogosultságokat alsóbb szintekre tovább delegált. Mivel a hatalom csupán delegált, ezért az felülvizsgálható és a centralizált berendezkedésű struktúra hierarchikus felépítésű. *Damaška* a központosítás jellemzői közé sorolja az alá-fölé rendeltségi viszonyt, a különböző szintek és ezen belül meghatározott hatáskörök meghatározását és a döntés felettes szerv általi megváltoztatásának lehetőségét is. A centralizált modellben a döntéshozatal iránymutatáson alapul, és főszabály szerint nincs lehetőség az eltérésre, a döntéshozónak nincs diszkrecionális jogköre. A modell szerint, amennyiben a döntéshozónak a döntéshozatal során biztosított szabadsága nagyobb lenne, a bizonyosságot annál kevésbé tudná elérni. Ebből kifolyólag a központosított modellben az ügyirat is kiemelkedő szerepet kap, hiszen mindent dokumentálni kell. A hierarchikus igazságszolgáltatási szervezetben a bűncselekmény áldozata, a sértett mellékszereplő, mivel jogsérelme orvoslása szűk körben lehetséges és nem védik garanciális szabályok a biztonsághoz fűződő érdekeit és a magánszféra védelmét.^[24]

[58] A *koordinatív jellegű* igazságszolgáltatás a decentralizált modellhez köthető. A hatáskörök a mellérendeltség elvén alapulnak. Az eljáró szervek mérlegelési jogköre széleskörű. A koordinatív modellnél is bizonyosságra törekednek, azonban a jogszabályok nem állnak mindenek felett, így a joggyakorlat eltérő lehet és az adott ügyben legmegfelelőbb döntés meghozatala a cél. A modell az írásbeliséget, illetve más kötöttséget szükségtelen formaiságnak tart, amely kihat a képzésre és a szervezetbe kerülésre is. A kiválasztáskor követelmény, hogy a jogalkalmazó tapasztalattal rendelkezzen és társadalmilag elismert legyen, így egy jogtechnikus nem megfelelő.^[25]

6. Jogtörténeti (dogmatikai) áttekintés: a magyar írott büntető eljárásjog története

[59] Az egyszerűsítés és a gyorsítás nem újszerű gondolat a magyar büntető eljárásban, a korábbi büntető eljárásjogi kódexek is tartalmaztak ilyen céllal jogintézményeket. A jelenleg hatályos kódex 2018. július 1-i hatálybalépése óta eltelt idő tapasztalatai alapján a törvény egyik újrafogalmazott jogintézménye, az egyezség alkalmazása elenyésző, viszont az előkészítő ülésen (-> *tárgyalás előkészítése, előkészítő ülés*) történő beismerés gyakori. Mind a korábbi, mind a hatályos büntető eljárásjogi kódexben találunk sikeres egyszerűsítő és gyorsító eszközöket (például büntetővégzés), ugyanakkor sem az egyezség, sem az elődje – a lemondás a tárgyalásról – nem tudott áttörni a jogalkalmazásban.

[60] A jogtörténeti áttekintés alapján alappal vonható le az a következtetés, hogy a jogalkotó az egyszerűsítés és a gyorsítás terén egyre többet enged meg tárgyalás tartása nélkül. Az egyszerűsítés és a gyorsítás igénye már a *bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikkben* (I. Bp.) megjelent, a büntetőparancs bevezetésével, amelyet az *1962. évi 8. törvényerejű rendelet* (I. Be.) 192–196. §-a tárgyalás mellőzése pénzbüntetés kiszabása esetén néven szabályozott, majd a *Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény* lerövidítette az intézmény nevét tárgyalás mellőzésére, ezt követően a *büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény* a tárgyalás mellőzését újra büntetőparancsnak keresztelte át, és a jelenleg hatályos a *büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény* (új Be.) büntetővégzésként ismeri. A büntetőparancs alkalmazása során kezdetben pénzbüntetést lehetett kiszabni, majd a módosítások következtében, jelenleg a büntetővégzésben akár már felfüggesztett szabadságvesztés büntetés is kiszabható, így egy lépésre vagyunk attól, hogy tárgyalás tartása nélkül letöltendő szabadságvesztés is kiszabható legyen.

6.1. Büntetővégzés (büntetőparancs)

[61] Az egyszerűsítés és gyorsítás igénye már a XIX. században megjelent a büntető eljárásjogban,

12. oldal

büntetőparancs formájában. Magyarországon a *Curia* 1883-ban arra az álláspontra helyezkedett, hogy a bíróságon kívüli beismerés önmagában nem olyan bizonyíték, amely bűnösítő ítélet alapjául szolgálhatna és amennyiben a terhelt terhére más adat nem áll rendelkezésre, a beismerés nem elegendő a vádlott elítéléséhez.^[26] A *bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk* 139. §-a ettől eltérően rendelkezett:

a terhelt beismerésének megtörténte után is rendszerint meg kell szerezni a terhelt bűnösségének egyéb bizonyítékait, ha azonban a beismerés teljesen kimerítő és azt az eljárás egyéb adatai is támogatják, a további nyomozás és vizsgálat teljesítése a vádló indítványától függ.^[27]

[62] Hazánkban elsőként az 1900. január 1-jén hatályba lépő I. Bp. iktatta be a *büntetőparancs* intézményét, amely alapján a járásbíróság csekély súlyú bűncselekmények esetén tárgyalás mellőzésével pénzbüntetést szabhatott ki, és nem volt szükség a terhelt beismerésére (I. Bp. 532. §). A büntetőparancs fizetési meghagyásként volt értelmezhető, mivel a bíró kihágás, illetve a 200 koronát meg nem haladó pénzbüntetéssel sújtandó vétség esetén alkalmazhatta azt a szabadlábon lévő terhelttel szemben.^[28] A büntetőparancs meghozatala során a bíróság a feljelentés, illetve a magánindítvány alapján a terhelt meghallgatása és tárgyalás nélkül hozott ügydöntő határozatot (I. Bp. 533. §). Az I. Bp. differenciált aszerint, hogy a feljelentést magánszemély vagy hivatalos személy tette. Hivatalos személy esetén feltétel volt, hogy a hivatalos személy hivatalos eljárása közben szerzett tudomást az információról, és a feljelentés valósága ellen nem merült fel kétely (I. Bp. 532. § 1. fordulat). Magánszemély esetén szükséges volt a terhelt bűnösségének bizonyítékkal való valószínűsítése, amely a bíró meggyőzését szolgálta a vád alaposágáról (I. Bp. 532. § 2. fordulat). A terhelt, házastársa vagy törvényes képviselője jogorvoslatként tárgyalás kitűzését kérhette, amely alapján a bíróság az ügy tárgyalására azonnal hatánapot tűzött ki és a járásbírósági eljárás rendes szabályai szerint folytatódott a büntetőeljárás (I. Bp. 535. §). A tárgyalás tartásának kérése nem volt alakszerűséghez kötve, úgy kellett megtenni, hogy az eljusson a bírósághoz.^[29] Ha a tárgyalás tartását kérő személy szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg a tárgyaláson, az a kérelem hallgatolagos visszavonásának minősült. Amennyiben a terhelt jogorvoslattal nem élt, úgy a büntetőparancs jogerőre emelkedett.

[63] Az 1928. évi X. törvénycikk a *büntetőigazságszolgáltatás egyes kérdéseinek szabályozásáról* (II. Büntető Novella) 49. §-a új szabályként vezette be, hogy a büntetőparancs végrehajthatóvá válik, amennyiben a terhelt a pénzbüntetést határidőben nem fizette meg és nem kért részletfizetést, halasztást vagy tárgyalás tartását. A végrehajtásra vonatkozó rendelkezést a büntetőparancsba bele kellett foglalni. Ez a rendelkezés praktikusán azt jelentette, hogy a meg nem fizetett pénzbüntetést a terhelttel szemben szabadságvesztés büntetésre kellett átváltani.

[64] Az 1930. évi XXXIV. törvénycikk a *törvénykezés egyszerűsítéséről* (Te.) 121. §-a szabályozta a büntetőparancs feltételeit és az I. Bp. 532. §-át hatályon kívül helyezte. Az I. Bp.-hez képest a büntetőparancs feltételrendszerét egyszerűsítette és e körben elegendővé vált, ha a járásbíróság a feljelentés alapján bármely oknál fogva pénzbüntetés kiszabását látta megfelelőnek. A módosítás lehetővé tette a büntetés végrehajtásának felfüggesztéséről való rendelkezést is,^[30] és kötelezővé tette a büntetőparanccsal kapcsolatban felmerült bűnügyi költségek viseléséről való döntést, ideértve az ügyvédi képviselettel felmerült költségeket is. A járásbíróság csak abban az esetben bocsáthatott ki büntetőparancsot, ha a feljelentés alapján a terhelt bűnössége megállapítható volt, az abban foglaltak valósnak bizonyultak, illetve ha a törvényes vád nem hiányzott (I. Bp. 527. §). Nem tartozott a büntetőparancs tárgykörébe a mellékbüntetést kiszabása (például elkobzás), a törvényszéki ügynek járásbíróság elé terjesztése (Te. 110. §) és a fiatakorú elleni büntetőeljárás sem.^[31] – Ezekben az esetekben büntetőparancsot nem lehetett kibocsátani. A II. Büntető Novella 49. §-ával bevezetett rendelkezések továbbra is hatályban maradtak.^[32]

[65] Az *1951. évi III. törvény a büntető perrendtartásról (II. Bp.)* alapelvi szinten szabályozta, hogy a terhelt beismerése egymagában nem teszi feleslegessé egyéb bizonyítási eszköz alkalmazását. Ezzel szemben a II. Bp. a terhelt személyes nyilatkozatait első helyre emelte.^[33] A büntetőparancs alkalmazási körét kiszélesítették, mivel az ügyész a három évet meg nem haladó közbűncselekmények esetén is indítványozhatta büntetőparancs meghozatalát. A bíróság az előkészítő ülésen – és nem a tárgyaláson – pénzbüntetést szabhatott ki büntetőparancs kibocsátásával. A büntetőparancs alkalmazása a tekintetben is bővült, hogy a bíróság dönthetett a büntetés mellett már elkobzásról, illetve (ha fizetési meghagyás során érvényesíthető volt) polgári jogi igényről is. Abban az esetben nem hozhatott büntetőparancsot, ha több büntetési nem kiszabására került sor.^[34]

[66] Az *1954. évi V. törvény a büntető perrendtartásról (II. Bpn.)* megszüntette a büntetőparancsot, más egyszerűsítésre és gyorsításra vonatkozó rendelkezésekkel együtt, mivel azt a szocialista joggal összeegyeztethetetlennek találta.^[35]

[67] A büntetőparancs alkalmazásának szünetelése csupán nyolc évig tartott, mivel az *1962. évi 8. törvényerejű rendelet (I. Be.)* tárgyalás mellőzése pénzbüntetés kiszabása esetén néven visszaállította a jogintézményt, melyet a tárgyalás előkészítés sajátos módjának tekintett.^[36] Az alkalmazási feltételei a következők voltak: járásbírói hatáskörbe tartozó ügyek, szabadlábon lévő terhelt, a terhelt ténybeli beismerő vallomása, az ügy egyszerű tényállása, csekély jelentőségű bűncselekmény és pénzbüntetés kiszabása, illetve katonai büntetőeljárásban ugyanilyen feltételek esetén volt alkalmazható.

[68] Az *1973. évi I. törvény (II. Be.)* újabb változtatásokat vezetett be a tárgyalás mellőzése pénzbüntetés kiszabása esetén jogintézmény kapcsán: a II. Be. két típusú általános eljárási rendjéből (büntető és vétségi eljárás) a tárgyalás mellőzése a vétségi eljárás hatálya alá eső ügyekben alkalmazható külön eljárássá alakult. A bíróság a pénzbüntetésen túl mellékbüntetésként már járművezetéstől eltiltást, foglalkozástól eltiltást is kiszabhatott. Ezen felül a bíróság rendelkezhetett a pénzbüntetés felfüggesztéséről és elkobzásról, polgári jogi igényről, valamint a bűnügyi költség viseléséről is. A korábbi szabályozástól eltérően az ügyész is jogorvoslással élhetett a pénzbüntetés mértéke, felfüggesztése vagy a végzés egyéb rendelkezése okán, azaz tárgyalás tartását indítványozhatta. Ekkor került bevezetésre az a szabály is, hogy a tárgyalás tartása iránti kérelem a tárgyalás megkezdéséig visszavonható. A hallgatólagos visszavonást is szabályozta a jogalkotó, azaz ha a kérelmező, kivéve az ügyészt, nem jelent meg és magát alapos okkal előzetesen nem mentette ki, az ügy számított, mintha a kérelmét visszavonta volna. A II. Be. vezette be azt a szabályt is, miszerint a tárgyalás mellőzésével hozott végzésről a bíróságnak rendelkeznie kell, így a bíróság azt hatályaiban fenntartotta vagy hatályon kívül helyezte és új határozatot hozott.

[69] Az *1987. évi IV. törvény* lerövidítette az intézmény nevét tárgyalás mellőzésére és mellékbüntetésként már kiutasítást is alkalmazhatott a bíróság, illetve mindhárom mellékbüntetés önállóan is alkalmazhatóvá vált.

[70] Az *1995. évi LXI. törvény* a vétségi eljárás alkalmazási körét terjesztette ki, amelyből következően a tárgyalás mellőzését is szélesebb körben lehetett alkalmazni. A tárgyalás mellőzése új szabályozásából kikerült a csekély jelentőségű feltétel is, amely meghatározása a jogalkalmazásban egyébként is gondot okozott.^[37] Mindezek mellett a bíróság büntetésként már felfüggesztett szabadságvesztést is kiszabhatott, illetve intézkedésként próbára bocsátást alkalmazhatott, akár a fiataalkorúakkal szemben is. A bíróság részére a végzés meghozatalára az ügy érkezésétől számított 30 napos határidőt biztosított a jogalkotó. A bíróság felhívhatta az ügyészség figyelmét a végzés meghozatalának kezdeményezésére abban az esetben, ha azt az ügyészség egyébként nem indítványozta.

[71] Az *1998. évi XIX. törvény* elfogadásakor a tárgyalás mellőzését újra büntetőparancsnak keresztelte át. A kódex megszüntette a kettős általános eljárást (büntető és vétségi), így a büntetőparancsot az általános eljárásban meghatározott feltételek fennállása esetén

lehetett alkalmazni és a bíróság már megrovást is alkalmazhatott.

[72] Az *1999. évi XC. törvény* vezette be azt az újítást, hogy büntetőparancsot már a bírósági titkár is meghozhatta.^[38] A *2009. évi LXXXIII. törvény* iktatta be a bíróság önálló döntési jogkörét: a büntetőparancsot már ügyési kezdeményezés nélkül is meghozhatta. A *2009. évi LXXXIII. törvény* értelmében a bíróság közérdekű munkát is kiszabhatott büntetőparancs keretében. A *2010. évi CLXI. törvény* alapján a bírósági titkárok jogköre szűkült, mivel csak abban az esetben hozhattak büntetőparancsot, ha azt az ügyészség indítványozta. A *2010. évi CLXXXIII. törvény* már nem csupán a három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetén engedte büntetőparancs alkalmazását, hanem az öt évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekményeknél is. A felfüggesztett szabadságvesztés tartama legfeljebb két év lehetett és akár megyei hatáskörbe tartozó ügyekben is hozhatott a bíróság büntetőparancsot. A *2013. évi CXXXIII. törvény* lehetővé tette a sportrendezvények látogatásától eltiltás büntetés, illetve a jóvátételi munka és az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele intézkedés alkalmazását is.

[73] A *2017. évi CX. törvény* a büntetőeljárásról büntetővégzés néven szabályozza a jogintézményt. A büntetővégzés meghozatalára irányuló külön eljárásban, a tárgyalás előkészítésének (-> *a tárgyalás előkészítése, előkészítő ülés*) szakaszában, a vádlott meghallgatása nélkül a vádirat alapján a bíróság a vádlottal szemben szankciót alkalmaz – anélkül, hogy a bűnösségét kimondaná. A bíróság ügydöntő végzésével szemben fellebbezésnek nincs helye. A végzés ellen igénybe vehető jogorvoslat (-> *jogorvoslati eljárás, a felülbírálat terjedelme*) a tárgyalás tartása iránti kérelem, amelyet a kézbesítéstől számított 8 napon belül lehet előterjeszteni. Amennyiben nem érkezik a bírósághoz jogorvoslati kérelem (ráutaló magatartás) vagy kifejezett elfogadó nyilatkozatot terjeszt elő a vádlott, illetve védője, a végzés jogerőre emelkedik és ítéleti hatályúvá válik. A konszenzus a jogorvoslat elmaradásában, illetve a büntetővégzés kifejezett elfogadásában nyilvánul meg.

[74] A 2020 és 2022 közötti Covid-19 járványhelyzet alatt a *74/2020. (III. 31.) Kormányrendelet a veszélyhelyzet alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről* az eljárási szabályok egy részét módosította, így a büntetővégzésre irányuló külön eljárást is. A kormányrendelet szabályai alapján fiatalokúval szemben bármely bűncselekmény esetén hozhatott a bíróság büntetővégzést, továbbá bármely ügyben a büntetővégzést az ügy érkezését követő három hónapon belül hozhatta meg, az egy hónap helyett.

6.2. Egyezség (lemondás a tárgyalásról)

[75] Az új büntetőeljárás kódex előkészítése már 1991-ben megkezdődött és célként fogalmazódott meg az állampolgárok bizalmának növelése a hatékony igazságszolgáltatás iránt, melyet az egyszerű és gyors eljárásokkal könnyebben el lehet érni.^[39]

[76] A lemondás a tárgyalásról konszenzusos eljárást az *1999. évi CX. törvény* iktatta be az *1973. évi I. számú büntető eljárási törvénybe*, mely többször módosításra került. A lemondás a tárgyalásról intézmény alkalmazása a módosítások ellenére sem ugrotta meg az 1%-os küszöböt. 2013–2017 között 0,09% és 0,20% között alakult a jogintézmény alkalmazása azon terheltek esetében, akik a vádemelést megelőzően lemondtak a tárgyalásról és 0,06% és 0,12% között azon vádlottak száma, akik a vádemelést követően mondtak le a tárgyaláshoz való jogukról.^[40] Sikertelenségének okát a szakirodalom több tényezőben látta: hiányzott a társadalmi igény a jogintézmény bevezetésére,^[41] a koncepció szemben állt az anyagi igazság követelményével, a jogalkalmazók a legalitás elvét vették és veszik alapul, valódi anyagi jogi kedvezményben nem részesült a terhelt, illetve kiszámíthatatlan és részben ellentmondásos volt az eljárás. Hack Péter ezen felül rámutatott, hogy az eredeti jogalkotói szándék 1998-ban a vádalku bevezetésére irányult, amely semmilyen formában nem hozta a hozzá fűzött reményeket.^[42]

[77] A rendszerváltást követően, az 1990-es évek közepére – a módosítások következtében – a büntetőeljárás jog átalakult, azonban az *1973. évi kódex* még szocialista jegyeket hordozott, így

elkezdődött egy új büntető eljárásjogi törvény kidolgozása.^[43] Az új kódex célkitűzéseit a 2002/1994. (I. 17.) Kormányhatározat fogalmazta meg, melyek közé tartozott az egyszerűsített eljárások kialakítása és a felek rendelkezési jogának erőteljesebb érvényre jutása. Miután a határozat elfogadásra került, az új kódex megalkotására Kodifikációs Bizottságot hoztak létre, amely törvényjavaslatát 1997 nyarán az igazságügyminiszternek adta át. A *büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényt* az Országgyűlés 1998 márciusában fogadta el, azonban a hatályba lépésére egészen 2003. július 1-ig kellett várni az 1998-ban megalakult új kormány eltérő elképzelései miatt.^[44]

[78] Így történt, hogy a hatálybalépést megelőzően az elkészült törvény felülvizsgálaton esett át a 102/1999. (XII. 18.) OGY határozat alapján. A törvényjavaslatot a *2002. évi I. törvény a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról* hajtotta végre, amely többek között az eljárás gyorsítására hivatkozással változtatott az eredeti koncepción. A büntetőeljárás törvény ezt követően is számos módosításon esett át.^[45]

[79] A lemondás a tárgyalásról intézményét az *1999. évi CX. törvény*^[46] 113. §-a iktatta be az *1973. évi I. törvénybe*, amely 2000. március 1.-jével lépett hatályba. Az *1999. évi CX. törvény* tükrözte a 2002/1994. (I. 17.) Kormányhatározat célkitűzéseit.

[80] A jogintézményt a kódex későbbi hatálybalépését követően az *1998. évi XIX. törvény XXVI. fejezete* szabályozta. A jogalkotó indokolása alapján a tárgyalásról lemondás bevezetésére az eljárások gyorsítása és a bíróság tehermentesítése céljából került sor.

[81] A lemondás a tárgyalásról intézményével több alkalmazási probléma is adódott. Az egyik ilyen probléma feloldására a *2003. évi II. törvény a büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról az akkor hatályos Büntető Törvénykönyv (Btk.) 72. §-át és a 87/C. § a) és b) pontjait* hatályon kívül helyezte, bízva a jogintézmény népszerűsítésében.

[82] A Btk. 72. §-a alapján a próbára bocsátás nem volt alkalmazható a lemondás a tárgyalásról külön eljárás során, amit azzal indokolt a jogalkotó, hogy a három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett esetén is csak különös méltánylást érdemlő esetben alkalmazható szankció a próbára bocsátás, így nem tartotta indokoltnak az intézkedés alkalmazásának kiterjesztését. Hasonló érvelés miatt a Btk. 87/C. § a) és b) pontjai esetén nem lehetett felfüggesztett szabadságvesztést kiszabni. Belátható, hogy ha eleve kizárt a felfüggesztett szabadságvesztés vagy próbára bocsátás alkalmazása, akkor a lemondás a tárgyalásról nem lehet kedvezőbb a terhelt számára. A jogszabályi anomáliára reagálva a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság, egy konkrét ügy során jogszabály módosításra tett indítványt, mivel az ellentmondással érintett bűncselekmények száma magas volt.^[47]

[83] A *2003. évi II. törvény* célkitűzése ellenére, a tárgyalásról lemondás alkalmazása továbbra sem hozott sikert.

A lemondás a tárgyalásról népszerűtlensége miatt a jogalkotó a jogintézmény szabályait újra gondolta: az eredeti elképzelésekhez képest 2009 nyarán a lemondás a tárgyalásról intézményét megváltoztatták és szabályozását kiszélesítették.^[48] A változtatás alapjául a T/9553. számú törvényjavaslat 47. §-a szolgált és az új szabályokat a *2009. évi LXXXIII. törvény a büntetőeljárások időszerűségének javítása céljából a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról* jogszabály iktatta be. A szakirodalom bízott a módosított jogintézmény sikerében, azonban áttörésre ekkor sem került sor. A lemondás a tárgyalásról alkalmazása országsszerte továbbra is 1% alatti eredményt mutatott.^[49]

[84] A 2009. évi újraszabályozás során a lemondás a tárgyalásról eredeti koncepcióját megtartotta a jogalkotó, amelyhez új szabályozást társított: a *felek közötti írásbeli megállapodás* követelményét. A megállapodásnak nem csupán írásbelinek kellett lennie, hanem a Be. 434. § (1) bekezdése alapján kötelező tartalmi elemei is voltak. A kötelező tartalmi elemek közé tartozott a terhelt által beismert cselekmény leírása, a Btk. szerinti minősítése, az ügyész és a terhelt nyilatkozata arról, hogy milyen nemű, tartamú, illetve mértékű büntetést, továbbá intézkedést vesz tudomásul. A büntetés,

illetőleg intézkedés mértékének, tartamának alsó és felső határát rögzíteni kellett.^[50] Ebből kifolyólag – a korábbi szabályozással ellentétben – a bíróság már nem a törvény által meghatározott büntetési tételkereten belül, hanem az egyezségben szereplő tételkeret alapján – amelyet az ügyész a vádiratban indítványozott – mérlegelhetett a büntetés kiszabása során, azonban a terhelt ugyanúgy anyagi jogi kedvezményben részesülhetett. Fontos újítás volt, hogy nem csak a szankció keretéről lehetett megállapodni, hanem az ügyész és a terhelt a tényállásról és a cselekmény jogi minősítéséről is megegyezhetett.^[51]

[85] A bírói függetlenség garanciájaként szolgált, hogy amennyiben a bíróság nem értett egyet a szankció nemével, mértékével vagy tartamával, az ügyet tárgyalásra utalhatta és a rendes eljárás szabályai szerint járhatott el.^[52] A 2009. évi szabályozás azt is rögzítette, hogy a lemondás a tárgyalásról jogintézmény alkalmazása kizárt, ha a bűncselekményt bünszervezetben követték el vagy az halált okozott. Ekkor került bevezetésre az a rendelkezés is, amely a sértett mellé állva kötelezővé tette a polgári jogi igényről való döntést is a jogintézmény keretében.

[86] A *2011. évi LXXXIX. törvény az egyes eljárási és az igazságszolgáltatást érintő egyéb törvények módosításáról* 2011. július 13-án lépett hatályba és újra változtatott a lemondás a tárgyalásról intézményen, amely jelentős visszalépést jelentett. A *Be. 534. § (1)–(2) bekezdései* értelmében az írásbeli megállapodás csak az együttműködő terhelt esetében maradt szükségeszerű. Minden más esetben a bíróság a vádirattal egyező tényállás és minősítés alapján a büntetés alsó határának csökkentésére vonatkozó szabályok figyelembevételével mellett szabhatott ki büntetést. A 2009-es törvénymódosítással ellentétben a 2011. évi módosítás már nem tartalmazta azt, hogy a szankció alsó és felső határát az egyezséget kötő feleknek meg kell határozniuk.^[53]

[87] A lemondás a tárgyalásról intézményét a *2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról* már nem vette át. Helyette egy új jogintézményt vezetett be: az egyezséget. Az egyezség koncepciója hasonlít a lemondás a tárgyalásról jogintézményéhez, de nem egyezik meg azzal.

[88] A *2017. évi XC. törvény* általános jelleggel biztosítja a terhelt számára a tárgyalásról lemondás jogát, amellyel megteremti a lehetőséget arra, hogy büntetőjogi felelősségéről már az előkészítő ülésen (-> *a tárgyalás előkészítése, előkészítő ülés*) döntsön a bíróság.^[54] Az eljárás egyezség esetén külön eljárás, amely a terhelt beismerésén és a tárgyaláshoz való jogról való lemondáson alapul. Egyezség megkötésére a vádemelésig van lehetőség, a vádemelést követően a törvény értelmében kizárt. Amennyiben a nyomozati szakaszban létrejön a felek közötti egyezség, úgy az ügyész az egyezség mellett emel vádat és a terhelt a külön eljárásra vonatkozó szabályok szerint megtartott előkészítő ülésen is nyilatkozik a beismerésre és a tárgyaláshoz való jogról történő lemondásra. Nincs korlátozás az ügy vagy a bűncselekmény típusa tekintetében, egyezséget bármilyen bűncselekmény esetén lehet kötni. Az egyezség tárgya a bűnösség beismerése és annak következményei. Az egyezség létrejöttéhez szükséges a terhelt, a védő és az ügyész egyetértése, hiszen bármelyik fél kezdeményezését el kell fogadnia a másik oldal képviselőjének és a gyanúsított joggyűjtőkönyvbe foglalt megállapodást mindhárom félnek ellen kell jegyeznie. A bíróság kötve van az ügyész által meghatározott tényálláshoz és minősítéshez, továbbá a felek által meghatározott jogkövetkezményekhez. Ebből kifolyólag az elsőfokú bíróság határozatával szemben benyújtható jogorvoslat is korlátozott.

[89] A 2018. július 1-jén hatályba lépett *új büntetőeljárási törvény* jelentős részét módosította a *2020. évi XLIII. a büntetőeljárásról szóló és más kapcsolódó törvények módosításáról*, amely néhány kivételtől eltekintve 2021. január 1-jén lépett hatályba. A *T/9918. számú törvényjavaslat* 2020. április 14-én nyújtották be a parlamentbe,^[55] a módosító törvényt pedig a *Magyar Közlöny* 129. számában 2020. május 29-én hirdették ki.^[56] A *törvény indokolása* 2020. június 5-én a *Magyar Közlöny: Indokolások Tára* 67. számába^[57] jelent meg, ami összesen 40 törvényt érintett. A *Be.* módosítása jelentős volt, mivel a kódex egyharmadát érintette.

[90] A módosítás számos technikai pontosítást vezetett be (például egyezség esetén az ismételt beismerés, elkülönítés, bizonyítékként történő felhasználás, hátrányosabb/súlyosítási tilalom

értelmezésének kérdéskörei). A novella legfontosabb módosítása az *abszolút eljárási szabálysértések* körének kiszélesítése volt: új szabályként jelent meg, a **Be. 608. § (1) bekezdés h) pontja**, mely alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét *hatályon kívül helyezi és új eljárásra utasítja*, ha az elsőfokú bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot a **Be. 504. § (2) bekezdésében** meghatározott feltételek fennállásának hiányában fogadta el vagy az írásba foglalt ítélet tényállási elemei a bűncselekmény minősítését befolyásoló mértékben térnek el a vádirati tényállástól. A módosító novella értelmében a másodfok a **Be. 606. § (3) bekezdése** alapján a vádlott beismerő nyilatkozatának elfogadásán alapuló jogerős ítéletet csak *abban az esetben változtathatja meg, ha felmentésnek, eljárás megszüntetésének vagy eltérő minősítésnek van helye*.

[91] A **2021. évi CXXXIV. törvény**, a Be. 2018. évi hatálybalépését követő második nagy büntető novella, 2021. december 17. napján jelent meg és a büntetőeljárásra vonatkozó módosító rendelkezések 2022. március 1. napján léptek hatályba.^[58] A téma szempontjából a legfontosabb módosítás a **Be. 590. §-át** érintette. A **19/2021. (V. 27.) AB határozat** a büntető eljárási törvény újbóli módosítását tette szükségessé. Mivel az Alkotmánybíróság a tisztességes eljárással összeegyeztethetetlennek találta a **Be. 590. § (5) bekezdését**, így a második büntető novella módosította az (5) bekezdést és beiktatta az **(5a) bekezdést**. A módosítás értelmében a 2022. március 1-től *már a relatív szabálysértésekre is kiterjed a hivatalbóli vizsgálat*, feltéve, hogy az ítélet megalapozatlanságának vizsgálata nélkül megállapítható, hogy a másodfokú eljárásban nem orvosolható olyan – nem abszolút – eljárásjogi szabálysértés történt, amely lényeges hatással volt az eljárás lefolytatására, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, illetve az intézkedés alkalmazására.^[59]

7. Konkrét jogi megoldások

[92] A nemzetközi szabályozásban megjelenő követelményeknek megfelelően a tagállamok eltérő jogi megoldásokat alkalmaznak, mivel más-más tartalommal és eljárásrenddel szabályozzák az egyszerűsített eljárásaikat, továbbá különböző jogintézményeket vezettek be a büntető eljárások egyszerűsítésére és gyorsítására.

[93] A legismertebb egyszerűsített eljárás az amerikai vádalku (*plea bargain*), amelyet az Amerikai Egyesült Államokban az esetek túlnyomó részében (97%) alkalmaznak.^[60]

[94] A vádalkuhoz hasonló, de tartalmában és eljárásában jellemzően eltérő megoldásokat alkalmaznak az európai kontinensen. Például Németországban a *Verständigung*, Olaszországban pedig a *patteggiamento* vagy hivatalos néven *applicazione della pena su richiesta*.^[61] Ezek állnak a legközelebb az angolszász eredetű egyszerűsítő eljáráshoz. Hazánkban a hatályos jog alapján az *egyezség* áll a legközelebb a vádalkuszerű jogintézményekhez.

[95] Az olasz *patteggiamento* (alku) során az ügyész és a terhelt megegyeznek a büntetés mértékében, amelyet bíróság elé visznek. A bíróság megvizsgálja, hogy a bűncselekmény jogi minősítése és a büntetés mértéke megfelelő-e. Amennyiben igen, az alku és az iratok alapján a bíróság ítéletet hoz, és bizonyítást nem folytat le az ügyben. Az egyszerűsített eljárás során legfeljebb öt évig terjedő szabadságvesztést lehet kiszabni és a büntetés mértéke akár a bűncselekményért kiszabható büntetés egyharmadára is csökkenthető.^[62]

[96] A vádalkuszerű jogintézményeken túl a nemzetközi szinterről más eljárások is az egyszerűsített eljárásokhoz sorolhatók, így például a német *Strafbefehl* vagy a francia *ordonnance pénale*, amelyek a magyar büntetővégzésnek felelnek meg.

[97] A francia *ordonnance pénale* alkalmazása során az ügyész a vádlott értesítése mellett egy konkrétan meghatározott büntetést javasol a bíróságon. Amennyiben a terhelt nem emel ellene kifogást, a bíróság az ügyész által javasolt büntetést kiszabhatja és a bizonyítást mellőzheti.^[63]

[98] A magyar büntetőeljárás jog számos egyszerűsített eljárást szabályoz, eleget téve ezzel a

nemzetközi és hazai jogszabályi környezetnek, illetve társadalmi igényeknek is. Szűken értelmezve ide sorolandó:

- az ügyészégi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezése,
- az egyezség a bűnösség beismeréséről, illetve eljárás egyezség esetén külön eljárás,
- az előkészítő ülésen történő bűnösség beismerése,
- az együttműködő terhelt,
- a büntetővégzés,
- a bíróság elé állítás,
- a feltételes ügyészi felfüggesztés és a közvetítői eljárás.

8. Kritikai elemzés: a különböző egyszerűsítő eljárások alkalmazása

[99] Az elmúlt évek joggyakorlata alapján alappal lehet következtetést levonni, hogy a magyar büntető eljárásban ismert egyszerűsítő és gyorsító intézmények közül az egyezség alkalmazása elenyésző volt a többihez képest. A leggyakrabban alkalmazott egyszerűsítő – külön eljárás – pedig a büntetővégzés volt. Az előkészítő ülés (amely nem külön eljárás) bevezetése gyorsította a büntetőeljárás bírósági szakaszát, így a jogalkotó célját elérte.

[100] Magyarország Ügyészsége által 2020-ban és 2022-ben közzétett statisztika alapján látható, hogy a kódex hatálybalépése óta a bírósági szakasz időtartama folyamatosan csökkent, míg a nyomozati szakasz hossza nőtt.^[64] A bírósági szakasz időtartamának csökkenését indokolhatja az előkészítő ülésen történő beismerés bevezetése. A nyomozati szakasz időtartama és az egyezség sikertelensége között nem vonható le közvetlen ok-okozati összefüggés, de feltehető, hogy amennyiben az egyezség gyakrabban alkalmazott jogintézmény lenne, a nyomozati szakasz időtartama is rövidülne.

8.1. Egyezség

[101] A Legfőbb Ügyészség 2021-es Statisztikai Tájékoztatója alapján egyezség kezdeményezésére összesen 1120 alkalommal került sor (megyéenként legalacsonyabb: Heves megye 12, megyéenként legmagasabb: a főváros 209 alkalommal), amelyből a terhelt/védő oldaláról érkezett kezdeményezések 17,1%-ával értett egyet az ügyészség és 79,9%-át pedig elutasított. Az 1120 kezdeményezésből csupán 34 érkezett az ügyészség oldaláról, amelyből 20 kezdeményezés eredményes, míg 14 eredménytelen volt. Az adatok alapján a védelem nyitottabb volt az ügyészség kezdeményezésére, mint az ügyészség a terhelt, illetve védő kezdeményezésére. 2020-ban a vádemelés előtti egyezség kezdeményezés alacsonyabb volt, összesen 932 esetben került erre sor. Az ügyészség 130 esetben értett egyet a terhelt/védő kezdeményezésével, és 773 esetben utasította el. Az ügyészség összesen 29 esetben kezdeményezett egyezségkötést, amelyből 15 esetben a kezdeményezés sikeres, míg 13 esetben sikertelen volt. A 2020 és a 2021-es adatok alapján enyhe változás tapasztalható a kezdeményezések számát (+20,2%), az ügyészi egyetértést (46,9%), az ügyészi elutasítást (15,8%), ügyészi kezdeményezést (17,2%), a védői egyetértést (33,3%) és a védői elutasítást (7,7%) tekintve.^[65]

[102] A Magyar Helsinki Bizottság megkereste a Legfőbb Ügyészséget és adatokat kért az egyezségkötés területi megoszlására:^[66] a Legfőbb Ügyészség válasza alapján 2018-ban több olyan megye is volt, ahol egyetlen egyezséget sem kötöttek. 2018-ban a védelem 677, míg az ügyészség 62 esetben lépett fel kezdeményező félként, amelyből 51 ügyészi kezdeményezés Budapesten történt. 2019-ben a védelem 1293, míg az ügyészség 124 esetben (85 esetben Budapesten) élt a kezdeményezés jogával. 2018-ban 12 megyében, 2019-ben 6 megyében egyetlen egyezséget sem kezdeményezett az ügyészség. Az ügyészség 2018-ban a kezdeményezések 79,7%-ában, 2019-ben pedig az esetek 76,4%-ában nem értett egyet a védelem kezdeményezésével. Ezen belül 2018-ban 8 olyan megye volt, ahol egyetlen kezdeményezéssel sem értett egyet az ügyészség, 2019-ben pedig már csak 1 ilyen megye volt, Vas megye. Baranya megyében volt a legalacsonyabb az ügyészségi

kezdeményezést visszautasítása, mivel 2018-ban 60%-os volt ez az arány, míg 2019-ben 43,9%. Az ügyészség statisztikai tájékoztatója arra is rámutatott, hogy nem csak a védelem kezdeményezései voltak eredménytelenek, hanem az ügyészségi kezdeményezések is körülbelül 50-50% arányban visszautasításra kerültek 2018-ban (26 eredményes, 22 eredménytelen), 2019-ben pedig az ügyészi kezdeményezések eredménytelensége az eredményes kezdeményezések másfélszeresére nőtt (41 eredményes, 63 eredménytelen).^[67]

[103] Az ügyészségi statisztika alapján megállapítható, hogy 2018. második felében országos szinten összesen 37 egyezség jóváhagyása iránti ügy érkezett a bíróságokhoz, azaz *vádemelésre egyezség alapján* 37 esetben került sor.^[68] Polt Péter, legfőbb ügyész videóüzenete az ügyészség 2019. évi tevékenysége alapján 2019-ben egyezség alapján 91 esetben történt vádemelés.^[69] Ebből kifolyólag a vizsgált két évben (2018–2019) összesen 128 esetben került sor egyezség alapján vádemelésre. Magyarország Ügyészsége statisztikája alapján 2020-hoz képest 2021-ben csekély mértékben növekedett az egyezség alapján történt vádemelések száma, mivel 2021-ben 77 ügyben született egyezség alapján vád, ami az előző évi 58-hoz képest 32,8%-os emelkedést jelent.^[70] Mindezek alapján 2019-hez képest (91 vádemelés egyezség alapján) 2020-ra csökkent (58 vádemelés egyezség alapján) az egyezség alapján történő vádemelések száma, amely 2021-ben valóban növekedett (77 vádemelés egyezség alapján), de a 2021-es szám elmarad a 2019. évihez képest és a két év viszonylatában összességében *csökkenő* tendencia tapasztalható.

[104] A Legfőbb Ügyész országgyűlési beszámolója alapján a bírósági eljárás gyorsítását szolgáló külön eljárási formák közül a bíróság elé állítás és a büntetővégzés meghatározó (lásd lentebb), viszont a távollévő terhelt, illetve az egyezség külön eljárások alkalmazása nem számottevő. Az egyezség megkötését követően azon *vádlottak száma*, akikkel szemben elsőfokú bírósági határozat született 2018-ban 82 (ebből tárgyalásra utalás: 3 fő),^[71] 2019-ben 102 (ebből tárgyalásra utalás: 4 fő),^[72] 2020-ban 122 (ebből tárgyalásra utalás: 7 fő)^[73] és 2021-ben 141^[74] fő volt.

[105] Az ügyészség statisztikája alapján az is megállapítható, hogy az egyezségkötések száma a lemondás a tárgyaláshoz képest növekedett, mivel 2016-ban összesen 62, 2017-ben pedig 67 esetben éltek a *lemondás a tárgyalásról* intézményével és mindkét esetben 4-4 alkalommal utasította a bíróság tárgyalásra az ügyet.^[75] Ugyanakkor megállapítható, hogy körülbelül évi száz ügy miatt nincs szükség egy külön jogintézményre, azaz az *egyezségre*.

8.2. Egyéb egyszerűsítő és gyorsító külön eljárások

[106] A Legfőbb Ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről szerint^[76] (2021. évi beszámoló) összesen 4790 indítvány alapján függesztette fel az eljárást *közvetítői eljárás* lefolytatása céljából. 2020-ban összesen 4919 ügyben, míg 2019-ben összesen 3298 ügyben került felfüggesztésre az eljárás közvetítői eljárás lefolytatása céljából. Az ügyészség 2021-ben 4506 indítvány esetében tagadta meg az eljárás felfüggesztését közvetítői eljárás lefolytatása céljából (2020-ban 4244, 2019-ben pedig 3298 esetben). Tehát körülbelül az indítványok felével értett egyet az ügyészség. A közvetítői eljárásra utalt ügyek közül 2763 zárult eredményesen, azaz a közvetítői eljárásra utalt ügyek 57,68%-a megszüntetésre került.

[107] A 2021. évi beszámoló alapján^[77] 2021-ben 9892 személlyel szemben alkalmazott *feltételes ügyészi felfüggesztést*, amelyből 7269 személlyel szemben volt sikeres a jogintézmény alkalmazása, mivel ennyi esetben került megszüntetésre a büntető eljárás. 2020-ban összesen 9619, míg 2019-ben 9423 személlyel szemben alkalmazta az ügyészség a feltételes ügyészi felfüggesztést.

[108] A 2021. évi beszámoló^[78] szerint 2021-ben összesen 1183 esetben *állította a terheltet bíróság elé*. Az összes vádemelés száma 46829 volt, tehát a vádemelések 2,5%-ban került a bíróság elé állítás alkalmazásra. 2020-ban a vádemelések 5%-ban, míg 2019-ben a vádemelések 14,7%-ban került alkalmazásra a bíróság elé állítás. Az alkalmazás csökkenését a beszámoló a 2020 márciusában beköszöntött egészségügyi válsághelyzettel indokolta, mivel azok a jogintézmények

kerültek előtérbe, amelyek alkalmazásához nincs szükség bírósági eljárásra és iratok alapján, személyes jelenlét nélkül alkalmazhatók.

[109] A Legfőbb Ügyészség fent megjelölt adatai alapján 2012-höz képest 2021-re jelentősen csökkent a jogerős ügydöntő határozattal érintett terheltek száma. A bíróság elé állítás alkalmazása 2014 óta folyamatosan csökkent, a pandémia alatt pedig az elmúlt mintegy tíz év legalacsonyabb értékét érte el. Az adatok szerint a bíróság elé állítás alkalmazásának csökkenését nem csupán a pandémia befolyásolta, mivel 2014 óta folyamatosan csökkent a bíróság elé állított terheltek száma és ezzel arányosan nőtt a büntetővégzés alkalmazásának népszerűsége, amely jogorvoslat hiányában bíróság előtti eljárás nélkül zárul. Az adatok alapján a pandémia egyértelműen jelentősen befolyásolta a két jogintézmény alkalmazását, előtérbe helyezve a közvetlenség elvét főszabály szerint nélkülöző büntetővégzés külön eljárást a bíróság elé állítással és a többi vádemelési formával szemben.

[110] A 2021. évi beszámoló is kitért arra, hogy a két jogintézmény közül inkább a büntetővégzést részesítette előnyben, ha a két jogintézmény közötti választási lehetőség fennállt. A bíróság elé állított terheltek esetében a bíróság 89,06%-ában folytatta le ténylegesen a külön eljárást és az így elbírált vádlottak 69,2%-ának már elsőfokon jogerőre emelkedett az ítélet.^[79]

[111] A 2021. évi beszámoló alapján 2021-ben 46 829 ügyben került sor vádemelésre, melyből 34 900 esetben tett indítványt az ügyészség *büntetővégzés* meghozatalára, tehát az összes vádemelés 74,5%-ában tett indítványt az ügyészség büntetővégzés meghozatalára. 2020-ban ez az arány 71,7%, míg 2019-ben 58,6% volt.^[80]

[112] A büntetővégzéses eljárással elbírált vádlottak száma 2021-ben 36628 volt az 56765-ből, amely 64,52%-os arányt jelent (2020-ban ez az arány 60,7% volt), azaz a terheltek nagyobb részével szemben büntetővégzés alapján született bírósági határozat és a terheltek 85%-ának jogerőre is emelkedett a büntetővégzése. 2014 és 2021 között folyamatosan növekedett a büntetővégzés külön eljárás alkalmazása.^[81]

8.3. Előkészítő ülés

[113] Az előkészítő ülés alkalmazását tekintve lényegesen jobbak a statisztikai mutatók, mint az egyezség alkalmazására vonatkozóan, így az előkészítő ülés a hozzáfűzött jogalkotói várakozásokat teljesítette, mivel az eljárás bírói szakasza valóban gyorsabban lezárásra kerül, mint a korábbi szabályozás alapján. Kiemelendő, hogy az előkészítő ülés nem külön eljárás, hanem a bírósági szakasz során, a tárgyalás előkészítésének zárása, amely a jelenleg hatályos Be. alapján kötelező jelleggel kerül alkalmazásra és funkcióját tekintve az eljárás gyorsítására szolgál és elősegítheti a perkoncentráció elvének érvényesülését.

[114] Polt Péter legfőbb ügyész videóüzenete az ügyészség 2019. évi tevékenységéről – melyben az írásban benyújtott országgyűlési beszámolóval egyidejűleg kollégái felé számolt be az ügyészség tevékenységéről – alapján 2019-ben az előkészítő ülésen beismerő vádlottak 88%-ának már elsőfokon jogerős marasztaló ítélete született. A váderedményesség az elmúlt tíz év legmagasabb értékét érte el: 98,3%-os volt.^[82]

[115] A 2021. évi beszámoló alapján az előkészítő ülésen 9937 terhelt beismerő vallomását fogadta el a bíróság, amely a vádemeléssel érintett terheltek 40,8%-át érinti (amelyben nincs benne a büntetővégzéssel és bíróság elé állítással érintett terheltek száma) és a beismerő vádlottak 15,4%-ának már elsőfokon jogerős ítélete született.^[83]

[116] Jellemzően az egy (legfeljebb két) vádlottas ügyekben kerül alkalmazásra az előkészítő ülésen való beismerés, a többvádlottas ügyekben kevésbé fordul elő. Az ügyészség évről-évre egyre több esetben él a mértékes indítvánnyal – mind a vádiratban, mind az előkészítő ülésen, amely növekedés álláspontom szerint megállhat a 2021-es mértéknél vagy akár csökkenhet is a mértékes

indítványok tartalmától függően.

[117] A beismerő vallomások jelentős részét a bíróság végzésével elfogadja, így az elutasításra kisebb az esély. Mind a három vizsgált évben (2019, 2020, 2021) 11% körüli az előkészítő ülésen mértékes indítvány alapján tett beismerő vallomás bíróság általi elutasításának aránya.^[84]

[118] A bíróság a joghátrány kiszabása során az esetek túlnyomó többségében a mértékes indítvánnyal egyező mértékű, illetve tartamú büntetést/intézkedést szabott ki és számos esetben tért el a vádlott javára az ügyészi indítványhoz képest. 2019-ben, 2020-ban és 2021-ben a beismerő nyilatkozat elfogadása alapján a bíróság az ügyek jelentős részében enyhébb szankciót szabott ki, mint ami az ügyészi indítványban szerepelt. A bíróság leggyakrabban a mértékes indítvánnyal egyezően döntött, a terhelt terhére a mértékes indítványhoz képest ritkán tért el. Megjegyzendő, hogy 2019-ben összesen 17 esetben, míg 2021-ben már 67 esetben döntött a bíróság a terhelt terhére.^[85]

9. JEGYZETEK

[1] ANTAL Dániel Gábor: „Az észszerű időn belüli tárgyaláshoz való jog és az új büntetőeljárási törvény külön eljárásai” *Eljárásjogi Szemle* 2018/3, 1.

[2] Az új büntetőeljárási törvény szabályozási elvei: A Kormány 2015. február 11. napján megtartott ülésén elfogadott előterjesztés.

[3] „A büntetőeljárási törvényről” *Infojegyzet* 2020/8.

[4] Az új büntetőeljárási törvény szabályozási elvei (2. j.).

[5] Mirjan DAMAŠKA: „Structures of Authority and Comparative Criminal Procedure” *The Yale Law Journal* 1975, 480–544.

[6] A magyar büntetőeljárásjogban nincs különbség az egyszerűsítés és a gyorsítás fogalma között.

[7] HERKE Csongor: *A francia és az olasz büntetőeljárás alapintézményei*, Pécs, PTE ÁJK, 2012, 2–7; NAGY Anita: „Összehasonlító büntető-eljárásjog különös tekintettel az egyszerűsítő eljárásokra” *Sectio Juridica et Politica* 2009/2, 429–448.

[8] KIRÁLY Tibor: „Bizonyítás a készülő büntetőeljárási kódexben” in TÓTH Mihály (szerk.): *Büntető eljárásjogi tankönyv*, Budapest, Osiris, 2003.

[9] BÁRD Károly: *A büntető hatalom megosztásának buktatói. Értekezés a bírósági tárgyalás jövőjéről*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1987, 66.

[10] Az Ajánlás indokolása.

[11] Az Ajánlás indokolása.

[12] Emberi Jogok Európai Bírósága: Az EJEB 50 kérdésben.

[13] „Bírósági eljárások elhúzódása” *Infojegyzet* 2018/5.

[14] „Bírósági eljárások elhúzódása” (13. j.).

- [15] 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről.
- [16] Az Európai Unió Alapjogi Chartája.
- [17] Az Ajánlás indokolása.
- [18] Az Ajánlás indokolása.
- [19] FARKAS Ákos – RÓTH Erika: *A büntetőeljárás*, Budapest, Wolters Kluwer, 2018, 35–47.
- [20] Kivétel ez alól a magánvádas eljárás.
- [21] HAJDU Magdolna Éva: *Az akkuzatórius és az inkvizitórius büntetőeljárások az Emberi Jogok Európai Nyilatkozata 5. és 6. cikkeiben meghatározott alapjogok tükrében*, Pécsi Tudományegyetem ÁJK Doktori Iskola, 2015, 7–8.
- [22] DAMAŠKA (5. j.) 480–544.
- [23] FARKAS – RÓTH (19. j.) 49–52.
- [24] FARKAS – RÓTH (19. j.) 49–52; KISS Anna: „Mítoszok a hazai büntetőeljárásban” *Jogászvilág* 2016. március 16.
- [25] KISS (24. j.).
- [26] ERDEI Árpád: „A trónfosztott királynő uralkodása, avagy a bizonyításelmélet szent tehene” *Magyar Jog* 1991/3, 210.
- [27] ERDEI (26. j.) 210.
- [28] BURSICS Zoltán: *A magyar bűnvádi eljárási jog vázlat*, Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1947, 266. .
- [29] BURSICS (28. j.) 268.
- [30] Az 1949. évi XI. törvénycikk ezt a rendelkezést eltörölte.
- [31] Fiatalkorúval szemben csak tárgyalás során lehet(ett) pénzbüntetést kiszabni.
- [32] BURSICS (28. j.) 268.
- [33] ERDEI (26. j.) 211.
- [34] MOLNÁRNÉ MÉSZÁROS Noémi: „Gondolatok a tárgyalás mellőzéséről” *Büntetőjogi Szemle* 2014/1, 26.
- [35] MOLNÁRNÉ MÉSZÁROS (34. j.) 26.
- [36] MOLNÁRNÉ MÉSZÁROS (34. j.) 26.
- [37] MOLNÁRNÉ MÉSZÁROS (34. j.) 21.
- [38] A 2002. évi I. törvény, a 2006. évi LI. törvény, a 2009. évi LXXXIII. törvény, a 2009. évi CXXXVI. törvény, a 2010. évi CLXI. törvény, a 2010. évi CLXXXIII. törvény és a 2013. évi CXXXIII. törvény is tartalmazott kisebb módosításokat. MOLNÁRNÉ MÉSZÁROS (34. j.) 27.
- [39] CZÉDLI-DEÁK Andrea: „A beismerő vallomás szerepének változása” *De iurisprudentia et iure publico* 2015/1.
- [40] Legfőbb Ügyészség: A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai I. A 2017. évi tevékenység.
- [41] CZÉDLI-DEÁK (39. j.) 15.
- [42] HACK Péter: „A büntetőeljárás újításainak esélyei” *Belügyi Szemle* 2018/3, 76–78.

- [43] KÁDÁR András Kristóf: „A tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való jog húsz éve Magyarországon” *Fundamentum* 2009/4, 69. Kádár a tanulmányában arra is kitér, hogy a rendszerváltáskor a büntetőeljárást az 1973. évi I. törvény szabályozta és a jogszabály szükséges módosításait az 1989. évi XXVI. törvény a büntetőeljárás módosításáról iktatta be, amellyel a védelem helyzetét megerősítették. A módosításokat az MSZMP, az Ellenzéki Kerekasztal és a Harmadik Oldal 1989. június és szeptembere között folytatott, a jogállamosítást célzó egyeztető tárgyalások során fogadta el.
- [44] KÁDÁR (43. j.) 69.
- [45] KÁDÁR (43. j.) 69.
- [46] 1999. évi CX. törvény az Országos Ítéltábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes kérdésekről.
- [47] PÁPAI-TARR Ágnes: „Vádalku – az amerikai, és a magyar valóság” *Jogelméleti Szemle* 2011/1.
- [48] BÉKÉS Ádám: „Az egyezség közelről”. In *Tanulmányok Bánáti János születésnapjának tiszteletére*, Budapest, HVG-ORAC, 2019, 22; PÁPAI-TARR (47. j.).
- [49] MISKOLCZINÉ JUHÁSZ Boglárka: „Gondolatok a tárgyalásról lemondás intézményéről” *Büntetőjogi Szemle* 2017/1, 63–68.
- [50] PÁPAI-TARR (47. j.) 2011.
- [51] CZÉDLI-DEÁK (39. j.) 14.
- [52] NAGY István András: „A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló T/9553. számú törvényjavaslat a büntetőeljárás gyorsítására irányuló célkitűzések tükrében” *Debreceni Jogi Műhely* 2009/4.
- [53] CZÉDLI-DEÁK (39. j.) 14.
- [54] Nem csak egyezség esetén történő beismerés, hanem az előkészítő ülésen tett beismerés esetében is.
- [55] Részletes vitát lezáró bizottsági módosító javaslat, T/9918/2.
- [56] *Magyar Közlöny* 2020/129.
- [57] *Magyar Közlöny: Indokolások Tára* 2020/67.
- [58] Előzmény: T/17438 sz. törvényjavaslat.
- [59] SZOMORA Zsolt: „Az Alkotmánybíróság határozatai nyomán került sor a büntető törvény módosítására” *Jogaszegylet.hu* 2022. február 2.
- [60] Isidoro RODRIGUEZ: „»Outrageous Outcomes«: Plea Bargaining and the Justice System” *The Crime Report* April 8, 2022.
- [61] HERKE (7. j.) 106.
- [62] HERKE (7. j.) 102.
- [63] HERKE (7. j.) 84.
- [64] *Bűnözés és igazságszolgáltatás*, Legfőbb Ügyészség, 2020, 5.; *Bűnözés és igazságszolgáltatás*, Legfőbb Ügyészség, 2022, 5.
- [65] *Ügyészségi Statisztikai Tájékoztató*, Legfőbb Ügyészség, 2021, 73.
- [66] *Az egyezség és az előkészítő ülésen való beismerés. Ajánlások a terhelti jogok érvényesülésének előmozdítása érdekében*, Magyar Helsinki Bizottság 2021, 24–25.
- [67] *Bűnözés és igazságszolgáltatás*, Legfőbb Ügyészség, 2019, 59.; *Ügyészségi Statisztikai Tájékoztató*,

Legfőbb Ügyészség, 2020, 71.

[68] *B/7481 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2019. évi tevékenységéről*, 29.

[69] *Dr. Polt Péter legfőbb ügyész videóüzenete az ügyészség 2019. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség.

[70] *B/950 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 39.

[71] *B/7481 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2019. évi tevékenységéről*, 39.; *A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai*, Legfőbb Ügyészség, 2021, 13.

[72] *B/12207 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2019. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 34.; *A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai*, Legfőbb Ügyészség, 2021, 13.

[73] *B/16954 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2020. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 43–44. és *A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai*, Legfőbb Ügyészség, 2020, 13.

[74] *B/950 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 49., és *A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai*, Legfőbb Ügyészség, 2020, 13.

[75] *A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai*, Legfőbb Ügyészség, 2020, 13.

[76] *B/950 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 40–41.

[77] *B/950 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 41.

[78] *B/950 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 39–43.

[79] *B/950 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 48.

[80] *B/950 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 39–48.

[81] *B/950 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 47–48.

[82] *Dr. Polt Péter legfőbb ügyész videóüzenete az ügyészség 2019. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség.

[83] *B/950 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről*, Legfőbb Ügyészség, 43–49.

[84] *Ügyészségi Statisztikai Tájékoztató*, Legfőbb Ügyészség, 2021, 74.

[85] *Ügyészségi Statisztikai Tájékoztató*, Legfőbb Ügyészség, 2021, 74.